

1 Korin

¹ Kótóné mole kisipa sya furaalu, Yesu Kerisoné ama fo yó male fópóló, ę *aposel* whị sóró beteraai, Talené ą beterepaae ape yale whị Pol-né dapó. Dạné no Sostenes dámō wusuró bituraalu i dere ape.

² Yalo i dere asēta, Korin be huluamó Yesu Kerisoné sameané fokóló kae beteróló, Kótóné touró betere so whị diapaae dapó. Dią atéró beteraleteita dowi ala ini, ama mo kae ala betə erótú beterópóló, ą beterepaae ape yalepó. Aita, dią maaté mei, hae kwia dokö feamó betó mole so whikélé Yesu Kerisopaae tao sae du betere so whị dią ere kaaetóró erapó. Ti ai seké ąta, dákélé atimakélé fea teteróló kaae tare Talepó.

³ Dạné Aya Kótóró dä teteróló kaae tare whị Yesu Kerisotamo tuämó kaaróló wale hamokoróló hale tao sere alaró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo, dią tuapaae erópóló yae.

Talepaae mo kée dere fo

⁴ Ti diąta, dä teteróló kaae tare whị Yesu Keriso tuämó betepa, Kótóné hamokoróló hale tao su betereteimó betere dokö Kótópaae yalo mo kée du beterapó. ⁵ Ti noatepae, dią ą tuämó bitu kaekae ala erópóló, ama fo yó matere alaró ai fo bete mo diriyóló kisipatere alatamo Kótóné dią mo suró beterapó. ⁶ Ti aita hale meipó. Dạné diapaae Yesu Kerisoné ama yale ala i ape yóló yó matere fo diaaq wosaleteiné, Talené dią tuämó mo ala eró betepa kilituraalu, ita mo bete mole fopóló

kisipa mualepó. ⁷ Atéreteiné, dä teteróló kaae tare whị Yesu Keriso hakeamó wale kelaai dapóló, diä keteké buóló kaae taté fu beterapó. Téturaalu, Tal-ené ala eraairetei yayani, kae kae ala fea erópóló Dei Kepe Wisiné hale matere ala diä tuapaae mo suró beterapó. ⁸ Atépa, dä teteróló kaae tare whị Yesu Keriso wale sujamó, diä me alakélé munire so whị beterópóló amatei diä fotokó bulaté fóló kemene fole kwiapaae sókó faalo ai ape. ⁹ Kótóné diaró ama Naale Yesu Kerisotamo fulumu yóló betä kisipa muóló beterópóló, a beterepaae ape yalepó. Atéyale Kótóné ama eraalopó dere ala fea hásokó feni, motóró dokonóló erótua dapó.

Keriso so whị fake tekeyale ala

¹⁰ Norape-ó, yalо diapaae i dere fota dä teteróló kaae tare whị Yesu Keriso tuämó bitu, diä fake terekenei betä kisipa muóló mo betä alatóró du beterópóló, ama doimó yalо diä tao su ma fo i dere ape. ¹¹ Yalо no nerape-ó, diässi arale sóró fake teketu beterapó dere fo mepaae Koloené be whjné ene wapa wosalepó. ¹² Yalо dere foné bete i ape. Diäkó mené duraalu, eta Pol-né yó matere fo sya fulapó, mené du Apolos sya fulapó, mené du Sipas (Pita) sya fulapó, mené du so whị teteróló kaae tare whị Keriso sya fulapó, du betere fo yalо wosalepó.

¹³ Diaaq ai du betere ala-a, dä teteróló kaae tare whị Keriso terekeyóló kae kae fake betere? Diä tao saai Pol filipaa ni tómó olerale? Diä wéi tópuraletei-a, Pol-né fake so whị beteraai yaleé? Mo mei ai ape! ¹⁴ Diä mepaae so whị wéi tópuratere ala yalо ini, Krispas-ró Kaius-tamo betä tópuraleteiné mo

kée fo du beterapó. ¹⁵ Yało mo kée dere fo bete i ape. Dią mepaae whjné duraalu, eta Pol-né doimó węi tópualepó dere fo yaaire tū munéni yaleteiné dapó. ¹⁶ Kisipa keteyale fo me i ape. Stepanas-ró ama fake so whjtamo betą yało węi tópuraletei, mepaae so whj yało tópurénipóló kisipa mutapó. ¹⁷ Ti noatepae, dą teteróló kaae tare whj Kerisoné ę dtonaleteita, so whj węi tópurópóló ini, so whj feapaae ama fo wisi yó melópóló yalepó. Ai fota, mo whjné mole fosó fosói kisipané yó mórumipó. Ti noa ala yaqsóró meipó. Mo whjné kisipané fosó fosóyóló yó matere foné, dą teteróló kaae tare whj Keriso ą filipaa ni tómó sukóló dą tao sale foné bole doasi fotokó aluraqsóró dapó.

Kerisota Kótóné fosó fosóre kisiparó fotokqtamoné betepó

¹⁸ Ti noatepae, sukóló mo ti aluyaaire so whjrapené ni tómó sukalepó dere fo woseturaalu, bete muni hale hoko fo nisi du beterapó. Tépatei, aluyaqsóró tao sere so whj djanéta, Kótóné ai fo doasi fotokó bulapóló kisipa mutu beterapó. ¹⁹ Ti noatepae, i fo asęyóló muló beterapó.

“Fosó fosóre so whjné kisipa tiki yało doroo, mepaae so whjrapené doasi kisipare alakélé yało okoko eróló mo ti doroo yaalopó,” erapó.

²⁰ Dą tao saai fosó fosói kisipa mole whj-a, de betere? Skul yóló doasi kisipa sere whj-a, de betere? Mió i alimó bitu, du betere alané bete kisipare whj-a, de betere? Mo meipó. I haemó betere whjrapené mole fosó fosói kisipata, Kótóné ama yale alané keteirapené kisipa aqróló, mo ti

okokoralepó. ²¹ Ti noatepae, so whjné i haemó mole fosó fosói kisipané Kótóné ala bete kelaai kikitu beteretei, kelaqsóró Kótóné ama fosó fosóre ala sya furaalu, atimané kisipa fomaakeralepó. Atére Kótóné ama fo wisi mepaae so whjné bete muni hqle hqko fopóló faletu betepatei, ai fo wosóló tué tiki tiratere so whj aluyaqsóró Kótó a wisi kisipatamo tao sua yalepó. ²² Juda fake so whjné dere fo mopóló kisipa tirópolo, kelemei alakó erae yóo, Juda mei Krik fo bole so whjné fosó fosói kisipa bete kekitua yóo du beterapó. ²³ Tépatei dñéta, ti so whj teteróló kaae tare whj Keriso filipaa ni tómó sukale fo betq yó mótu beterapó. Atéró yó matere fo woseturaalu, Juda fake so whj atima dei tué mutu aita kelemei ala wisi mei, hqko alapóló atima dée nukua yóo, Krik fo bole so whjné bete munire fopóló faletua yóo, du beterapó. ²⁴ Tépatei, Juda fake so whjkélé, Krik fo bole so whjkélé fea Kótóné a beterepaae ape yalepó. Atéyale so whjné dä teteróló kaae tare whj Keriso sukalepó dere fo woseturaalu, ata Kótóné fotokqró ama fosó fosói kisipatamo bole bete ai ape du beterapó. ²⁵ Ti noatepae, whjné Kótóné dere ala kilituraalu, bete muni kapala hqko alapó du betepatei, ai alané mo whjrapené fosó fosóre kisipa teraae falapó. Mepaae whjrapené Kótóné du betere ala kilituraalu, keteirapené dere ala kaae aqrapó du betepatei, ai alané mo whjné bole doasi fotokq teraae falapó.

²⁶ No nerape-ó, diaq Talené a beterepaae ape yaletei, take diaq noa kaae so whj betepa yaleró, diaaqtei kisipa muae. Mo so whjrapené diaq fea

kaae kolóló, fosó fosói kisipa mole whírape ó néli whírape ó mo doasi topo whíné naale senaalerape bitinipó. ²⁷ Tépatei, i haemó mepaae doi munire alarape Kókóné tao suraalu i haemó betó mole fosó fosói kisipa mole whírapené kisipane ala sisópaae eráló haleralepó. Téturaalu, mepaae i haemó fotokó buni bére ala tao suraalu, fotokó bole ala só deróló haleralepó. ²⁸ I haemó doi munire alakélé, bete muni hale hóko du betere alakélé, mo inire alakélé fea Kótóné sorokó suraalu, mo doasi doi mole ala só deróló hale qla aqralepó. ²⁹ Ti ai ere alata, noa ala yaqsóró meipó. So whí mo betanékélé, Kótóné ama keletómó bopé fakeyóló nene yaqsóró erapó. ³⁰ Yesu Kerisota, dámó fosó fosói ala melaai, Kótónétei ą ai alané bete alée faralepó. A tuamó bole fosó fosói ala wisi i ape. Dą ą tuamó betepa, Kótóné donoi so whípó yóo, ama ala erópóló sóró mo kae beteróo, dāné dowi ala Yesuné sameané dupuróló dą hale beteróo erapó. ³¹ Atéreteiné, i fo aseyóló muló beterapó.

“Mepaae so whí bopé fakeyóló nene yaai depa, ti Talené ama eró betere alamó betą ą dukiróló bopé faketu beta,” erapó.

2

¹ Norape-ó, ę dią beterapaae wóló, Kótó ą etei kaae Tale beterapóló diapaae yó móituraalu, whíné wosóló feléyópóló yálo fosó fosói foné ó fosó fosóre kisipané inipó. ² Ti noatepae, ę diątamo betale sukamó mepaae ala yálo kisipané enépatei, me ala kisipa inire whí aqyóló beterepó. Atérú, Yesu Keriso betą etei kaae whípóló ere foró ą

filipaa ni tómó sukále fotamo betatóró, yó melaaí kisipa mualepó. ³ È diátamo wóló betale sukamó, býoyóló otáalere alakélé, witere alakélé iruraalu, diri furu furutamo Talené fo yó mótu betalepó. ⁴ Talené fo wisi yó móituraalu, so whíné wosóló felérápó yópóló, yálo fosó fosói kisiparó fotamoné yó menipó. Téni, Déri Kepe Wisiné fotokoné erótú betere ala diaaq hakeamó kolópóló, yálo hale yó betá mótu betalepó. ⁵ Ti aita, diá mo whíné fosó fosóre alapaae tué tiki tiréni, Kótóné fotokoné erótú betere alapaae betá kisipa tirópóló yalepó.

Déri Kepe Wisiné matere fosó fosói kisipa

⁶ Tépatei, Kótóné ama bete mole mo fo wisi dä dirii kisipa mole so whípaae yó matepa wose-turaalu, ita mo fosó fosói fo wisipó du beterapó. Dáné ai yó mótu betere fota, mió i alimó betere whí ó atima teteróló kaae tare topo whírapené dere fosó fosói fo kaae meipó. Ti ai whírapero atimané du betere alatamota, mo hale qla kaae alée fu beterapó. ⁷ Dáné atei kaae fo mo yó meni, Kótóné kinóló mole fosó fosói fo betá yó mótu beterapó. Ti ai fota, dä Kótóné ama kae ere dë tuámó beterópóló, mo take saró haetamo kaaraaipatei, mo so whíné kelaqsóró kinóló munélipakalepó. Tépatei ai ala däpaae mo eraalopó. ⁸ Mió i alimó betó mole so whí teteróló kaae tare topo whírapené, ai kinóló mole fosó fosói ala mo kisipanipó. Ai alatamo atimané tué uásóró, ti Kótóné ama kae ere dë wisinaale fáane Tale à filipaa ni tómó oleróluameipó. ⁹ Tépatei, i fo aséyóló muló beterapó.

“Kótóné ąpaae yaala sókó fu betere so whüpaae eraaire ala ama ta leróló muló beteretei, betä whjné kelenékélé kolóo, wosélinékélé wosóo, hosaa tuamókélé mulóo mo inipó,” erapó.

¹⁰ Atépatei, ai kinóló mole alarape dñé kolópóló, Kótóné dä tuamó beteró betere Dëi Kepe Wisiné hakearalepó.

Téturaalu, so whjné hosaa tuamó mole ala taleyóló, Kótóné ama mo apaae derepale fo bete mo whjné fosó fosore alané tué enénipa, Dëi Kepe Wisinétei ai kinó betere alarape bete tokóló hakearótua dapó. ¹¹ Ti noatepae, me whjné mole tué tiki né kelere? Ai whjné ama kepené betä tuérapó. Atére kaaetóró, Kótóné mole kisipakélé me whjné tuéni, ama Kepené betä kisiparapó.

¹² Talené dä matepa sale Kepeta, i haemó betere kepe mei, Kótóné hamokoróló hale matere ala wisi dñé kisipa yópóló, ama doteyale Kepetóró dñé salepó. ¹³ Ti dñé i du betere fota, mo whjné yó male fosó fosore kisipané dumitei, Kótóné Dëi Kepe Wisiné däpaae yó matepa, dñémo diapaae i dere ape. Dëi Kepe Wisiné erótú betere ala yó móituraalu, ama däpaae etéró yó melae dere fotóró sya fóló, i du betere ape. ¹⁴ Kale Dëi Kepe Wisi bitinire whjné, ti Kótóné Kepené yó matere fo mo dapóló wosetumipó. Ti noatepae, ai fo bete Dëi Kepe Wisiné yó matepa, ti sumó kisipanérapó. Kepe Wisi bitinire whjné ai fo wisi hale hoko fo nisiyóló, bete wisiyóló kisipanénipó. ¹⁵ Kale Dëi Kepe Wisi betere whjné ti fea ala ama sumó taleyóló kisipanérapó. Tépatei, ai Kepe Wisi betere whjné ama dere ala me whjné ą taleyóló só der-

anénipó. ¹⁶ Etei kaae fo erapó.

“Mé whj Talené ama kisipa kaae muluraalu,
apaae naao kisipa mole alarape i ape yóló,
a yó manéré?” erapó.

Tépatei, Talené sóró beteró betere whj Kerisoné
mole kisipa dä tuämökélé mulapó.

3

Kerisoné ala diriyóló tuéniru alale seretei

¹ Norape-ó, yálo diápaae Talené fo yó móituraalu, Dëi Kepe Wisi betere so whípaae yó matere fo kaae yó manépatei, diá tó tikiné ekélere ala du betereteiné, mo so whj kaae beteropó. Yesu Keriso tuämó keteirape kaae betepa, ai dálemótóró yó mótu betalepó. ² Diá diri ola naaire suni, keteirape kaae betepa, mo dirire so whjmó matere ola kaae meni, ketei matere awá kaaetóró malepó. Miökélé diá dirii ola naaire sunipó. ³ Ti diáta, tó tikiné ekélere ala hale yótóró tarapó. Ti noa betené yálo i fo de? Mepaae whjné dere ala kolóló, diaasisi u teterótú i teterótú yóló dei tué mutere alaró arale sere alatamo hale yó tarapó. Tétu, diaaq tó tikiné ekélere ala sya fu beteretei mo hakearóló yó matapó. Diaaq ai du betere alata, hale mo so whjné dere ala kaaepó. ⁴ Ti noatepae, me whjné duraalu, e Pol-né dere fo sya fulapó, mené du, e Apolos sya fulapó du betere-a, hale mo whjné dere ala kaae diaaqkélé dumipóló de?

⁵ Ti Apolos-a, noa whjé? E Pol-kélé noa whjé? Dámota, Talené kutó diratere whj maaté bitu, ama fo diápaae maleteiné diá apaae tué tiki ai tiró betere ape. Talené amatei kutó terekeyóló

whị dokö betä betä yóló matere kaae, dämopaae malepó. ⁶ Atéreteiné, əla wae yalo biliyóo, Apolos ə ti əla wisiyóló holópóló wəi deróo yaletei, ai əla wae wisiyóló horatere alata, ti Kótóné amatóró eratapó. ⁷ Ti əla wae bilitere whjró wəi derótú betere whjtamota, mo hale əla aqrapó. Əla horótú betere Kótó betä mo doasi ai ape. ⁸ Əla wae bilitere whjró wəi deratere whjtamoné betä alatóró eraai kisipa mutu, kutó ditu beterapó. Atétere kutó Talené taleyóló, me whjné ama diyale kutó sütóró dupu meloo, me whjné diale kutómökélé atérótóró meloo, yaalopó. ⁹ Ti noatepae, dämota Kótóné ama betä kutó diratere whị betepa, diąta Kótóné ama kutóró tētere betamo kaaepó.

¹⁰ Kótóné ama hamokoróló ə hale tao saleteiné, fosó fosóre whjné be tētu dere kaae tēyaairaalu, kaae sóró hae eleké yalo deyalepó. Atéró deyale eleké tómó me whjné be tētu beterapó. Atéró be tētere whjrape dokö feané hoko tēni, mo hoto-waró kaae taru tēnērapó. ¹¹ Ti noatepae, ai tēne be eleké taaróló, me whjné eleké kae denénipó. Ti ai be tētere elekéta me kae mei, Yesu Kerisopaae dó faróló erapó. ¹² Mepaae whjné ai kale dere eleké tómó be teturaalu, *kold kapa*, ó *silpa kapa* ó doasi *moniné* duputere kane ó ni fake ó hąta sóku ó kape ó we dako sórótamo tētu betepa, ti Talené ama taletere be dəmō, whjrape dokö feané diyale kutó kąae kolóló hąkearaalo ai ape. ¹³ Ti ai be tētere whị dokö feané diyale kutó Talené ama taletere be dəmō, mé whjné diri əla sóró tēyoo, mé whjné běi əla sóró tēyoo eréró siné dóló hąkearatepa, kelaalopó. ¹⁴ Mé whjné tēale betamo

siné dénitipa, ti ama diyale kutómó dupu wisi saalo ai ape. ¹⁵ Mé whjné ama t̄eyale betamo siné doló kemeró betepa, ti ama diyale kutómó me dupu saalomeipó. Ti ą aluyaqósóró Talené tao saalotei, ama kuti ó mepaae qla qla fea siné doló tiki hale fu dere kaae yaalopó.

¹⁶ Dīata, Kótópaae moma dere be t̄enuraalu, Kótóné Dēi Kepe Wisi dīat̄uámó ai betere kisipanié? ¹⁷ Kótópaae momatere betamo, mepaae so whjné fisikóló dorótū betepa, ti Kótóné ai so whjkélē doraalopó. Ti noatepae, Kótópaae moma yópóló t̄ene beta, me dowi alatamo hosekéni, mo ama alatórō erópóló kae t̄enó betere momatere be ti dīat̄oró ai ape.

¹⁸ Diaaqt̄ei dīata, fea ala bete kisipare so whj nisi yaq̄se. Mió i alimó betó mole so whjné kisipané i sekéta mo fosó fosórapó depa, ti ai whj ą me ala tué inire whj kaae bitu, Talené ala bet̄a sya fu beterópóló yae. Atétepa, ti mo fosó fosóre whj betaalo ai ape. ¹⁹ Ti noatepae, i haemó betere whjrapené mole fosó fosói kisipa Kótóné kilituraalu, ita bete muni hóko alapó du beterapó. Aita, i asémó mole fo kaaepó.

“I haemó fosó fosói kisipa mole whjrapené so whj dilikitu betere alané denólótū betere alamó Kótóné atimatei daalopó,” erapó.

²⁰ Ai fo kaae me i ape.

“I haemó betó mole fosó fosóre whjrapené tué tikita, me bete muni hale qla kaae aq̄retei Talené ama mo tuérapó,” erapó.

²¹ Térapa, mo i hae whjné dīamó meló betere qla qlakélē, take nalopaae yaaitere alakélē, fea dīat̄ Yesu Keriso tuámó betepa meló beterapa, mepaae

whjrape doiyóló bopé fake dere ala du betaqse.
22 Diapaae ai meló betere ɬata, Pol ó Apolos ó Sipas (Pita) ó mió i ere hae tiki ó betere alakélé, ó sukutere alakélé ó mió du betere alakélé, ó take nalopaae yaaitere alakélé fea Talené diámó meló betereteiné ai ɬla ɬla taleta, ti diatórótipó.
23 Ti diákélé, dä teteróló kaae tare whj Kerisoné ama so whjtóró betóo, Yesu ąkélé Kótó aqmó ama naalema betóo, erapó.

4

Dåta Kerisoné kutó diratere Aposel whj beter-apó

1 Térapa, dijané dä noa kaae whj bitu déró, i dere fo wosóló kisipa muae. Dåta, so whj teteróló kaae tare whj Kerisoné kutó diratere whj bitu, Kótóné kinóló mole mo fo wisi wisiyóló kaae taru, so whj feapaae hakeamó yó mótu beterópoló dä sóró beteralepó. **2** Téró mepaae whjné, me whjpaae i kutó ó ɬla wisi mo tawae depa, ti mo wisiyóló kaae tanérapó. Nalo ama diyale kutó talené kel-erälemó, hoko dini mo donotóró dipa, ti mo wisirapó yaalopó. **3** Yalo hásokó fóló yale ala dijané ó mepaae fo tokóló taletere whjrapené taletepá, e whalia inipó. I dere foto, mo dapó. E hásokó fóló du betere ala yalotei tale dumipó. **4** Kótóné keletómó e hásokó fóló yale ala yalo hosaa tuämó munipóló kisipa mutapó. Tétu, yalotei e taleyóló me hásokó fele ala munipó depa, ti e me ala initere whjpóló dumipó. Yalo du betere alata, Talené ama betä taletu beterapó. **5** Atérapa, so whjné du betere ala taleyaai Talené tukóló muló betere

be dę teópatei, diaaq me whi taleyóló só deréni, Talenétóró yópóló kaae tawae. A wale su kamó so whjné diliki tuamó kinóló du betere ala hakearóló dę tuamó muloo, so whjné me ala yaairaalu hosaa tuamó kikit mutu betere kisipa tikikélé hakearóo, yaalopó. Atétere su kamó, so whi feané yale wisi alamó Kótóné atima dupu betə betə yóló matepa saalopó.

⁶ Atérapa ne norape-ó, Apolos dämoné dią tao saai kisipa mutu, yale ala fea, diapaae asémó ai deté wale fota, diaaq kisipa sópóló suróló yalepó. Ti noa betené mei, Juda fakené mara mole fo i ape. “Talené aseyóló muló betere fota, mo whjné kisipa mole alatamo touróló yaqse,”

ere fo bete diaaq kisipa yaasepóló, du betere alapaae dó faróló dämoné yó malepó. Atéyale ala dijané wisiyóló kisipa depa, ti me whjné doi sóró horoo, me whjné doimo só deratere alata, bopé faketere ala yaalomeipó. ⁷ Ti noatepae, ya kolósu me whi kolósu yóló, me whi kaepó du betere-a, né kae kae yóló beterale? Nao ai sóró tare qlata, ya mené menipóló kisipa mute? Ai qlatamo nao sóró tarapóló kisipa mutepa, ti naaotei salepóló kisipa mutu noatepa bopé faketu betere? Téni, dijané ai mole ola qlata, mené diámó meló beterapa, bopé faketere ala mo taalae.

⁸ Diaaq senére ola ó enére ala fea yayare nisiyalemó, dią mo su ai ererapó! Diąta, ola ola fea yayani, mo néli whirape ai bitirapó! Djané dią tao sini, dią teteróló kaae tare doasi topo whirape ai bitirapó! Dią teteróló kaae tare doasi topo whirape bituásóró, ti dákélé diatamo betamó teteróló kaae tare whi bitu, héksetere ala du

bituapó! ⁹ Ti noatepae, yalo kisipané *aposel whjrape* dąta, Korin bemó betó mole so whjné keletómó Kótónétei dą doi muni mo belei qla kaae aqrapó. Ti dąta, bóené be nóló so whj feané keletómó doasi hale seróló daairala, dokóló muló betere aqrapó. Atére ala i haemó betó mole so whjnékélé, hepen-mó betó mole *ensel-rapenékélé*, kolópóló hąkeamó hale seralepó. ¹⁰ Dąta, dą teteróló kaae tare whj Kerisoné ala erótú, kisipa okokoi whjrape aopa, diąta Keriso tuamó bitu, ama ala erótú betere fosó fosóre whjrape aqrapó! Dą fotoko buni, béré whjrape betepa, dią doasi fotoko bole whjrape ai beterapó! Dią doasi doi mole whjrape betepa, dąta belei sókótei i betó mole ape! ¹¹ Take bitiré wóló, mió i betere alimókélé, qla meiyóló wotetamo betere alakélé, węi nokole dere alakélé, dowi bisinaai fi cuti deróló betere alakélé, mo doasi susupu sere alakélé, dą be meiyóló hoko fité kotere alakélé, hale yó tarapó. ¹² Dą naaire qla ó fitere bemó kisipa mutu, dąné fotokonétei depe tukówei kutó ditu beterapó. Mepaae whjné dą só deróló faletere fo depa, atimapaae Talené dią wisirópóló yae fo betä yóo, dąpaae doasi susupui ala eratepatei tokó meni, me qla meipóló hale bele yóo, du beterapó. ¹³ Mepaae whjrapené dą eratere fo depa, dąné atimapaae mo naamei fo maaté dua dapó. I haemó betó mole so whjné dą kilitu, doi muni mo dowi taae fatere qla kaae aqraté waletei, miokélé ai alatóró hale yó tarapó.

¹⁴ Yalo i asetu betere fota, dią hale yópóló dumitei, dią yalo mo hosaa mole naale senaale kaae betereteiné, dią kópaae faqsóró ma fo dapó.

15 Dią Kerisoné ala erótú betere tuämó, kaae tare whjirape mo hale əla kaae betó mupatei, diąné ayata dekéró bitinipó. Ti noatepae əta, dą teteró kaae tare whj Yesu tuämó bitu, ama fo wisi yó maleteiné ę diaaq aya alée felepó. **16** Atéreteiné, diąné yalo dere ala kolóló suróló yaasepóló, dią keteké bulóló ma fo i dere ape. **17** Ti noa ala yaai meipó. Yalo mo yaala sókó fu betere naale Timoti ą dią beterepaae ai dotonatere ape. Ti aita hale mei, Tale tuämó bitu, tué tiki tiróló Talené ala eró tare whj wisipó. So whj teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tuämó bitu, yalo du betere ala diaaq kisipa kete yaqsóró, ama diapaae yaalopó. Ti be hulua dokó feamó betere Keriso so whipaae yó maté kutu betere foró yalo yó matere fotamo wusuró mo betə alatóró erapó.

18 Ę dią beterepaae waalomei nisiyóló, dią mepaae so whj doasi kisipare whj aqyóló bopé faketu beterapó. **19** Atétu betepatei, Talené ama kisipanétamo ę dią beterepaae wópóló depa, ti mo felekemó waalo ai ape. Atéró wóló bitu, ai bopé faketu betere whjrapené dere fo maaté wosai mei, ai fo tuämökélé noa kaae fotokó buléró kaae kelaai dapó. **20** Ti noatepae, so whipaae Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala eróturaalu, mo whjné foné maaté ini, Kótóné ama fotokonétóró erótua dapó. **21** Ę aipaae wouraalu, dią supuraai biyatamo waalopé, yaala sókó furaalu naameyóló mo dua apeloé? Diaaq kisipané mé alakó diapaae eraai ape yóló kisipa mute?

*Nópu nokole whị keriso faketamo touyóló bitini,
kae beterópóló hokó falae*

¹ Dią tuämó, betä whiné ama alimané dokale sotei ą dokalepó dere fo wosalepó. Atéró ayané dokale sotei dokotere alata, mo nópu nokole alatóró ai dere ape. Ti Kótó tué inire whinékélé atei kaae mo sonaalei ala dumipó. ² Aita dowi ala du betepatei, diaaq kisipané wisi ala dapóló bopé faketu beterapó. Ai ala deremó, dią dekéné sukturaalu, atétere whị diätamo touyóló betaqsóró, hokó faluqsóró mo wisi uapó. ³ Ti ę diätamo bitini kae betepatei, dą fea tuämó mo betä kepetóró betereteiné ę diätamo beterapó. Ti ę kaae betóo, dią kae betóo epatei, ę aimó biture kaae, ai ala yale whị yalo mo só deró beterapó. ⁴⁻⁵ Dią fea dą teteróló kaae tare whị Yesuné doimó touróló betóo, yalo kepekélé diaaq kepetamo betamó betóo, Tale Yesuné ama matere fotokö sumó buó epa, ti ai whị ą Satan-né naase tuämó mulae. Atétepa, ti ama tó tiki doraalotei, Tale waaire be dëmō, ama kepe bete tao saalo ai ape.

⁶ Ti ai whị hokó faréni, häle betepatei wisirapóló bopé faketere ala mo dorapó. Mo sawatamo qla *yist*-nétei *flawa* o bulu doasi tópuratere ala diaaq kisipa inié? ⁷ Diäta, kisi *flawa* o kaae ai betere ape. Térapa, *yist* bunire kisi *flawa* o kaae alée fóló betaasepóló, upulé *flawa* omó bulótua yale moi *yist* sokóló tae falae. Ti noatepae, dąné yale dowi alamó Kótóné dą kwia melaii yaletei, hásokó faróló, *sipsip* hupu male Kótópaae häle melóló sukunapó. Atéyale sekéta me kae mei, dą teteróló kaae tare whị Keriso ai ape. ⁸ Atéremó, Talepaae

mo kée yóló əla deturaalu, take *flawa* omó bulale moi *yist* sokóló taae falae. Ai *yist*-ta, dowi tué mutere alaró du betale kae kae sonaalei dowi alatamopó. Ai ala taaróló, *yist* bunire otóró deóló naalopó. Tétu, u dei tué mulutei tó tикиné hálezikili dere ala ini, Talené mo alatóró erótú betereteita, ti kale *yist* bunire o kaaepó.

9-10 Take yálo diápaae folosóró asémó, nópu nokole so whítamo fulumu yaqse yale fota, i haemó betó mole nópu nokole so whí ó əla əla mo dekéró senée yóló ekélé du betere so whí ó me whí dilikóló əla əla su betere so whí ó kapala kótópaae momatu betere so whítamo fulumu yaqse yóló inipó. Keriso so whínétei ai dosayale alara-petamo du betepa, ti atétere so whítamo fulumu yaqse yóló yalepó. Ti i haemó betó mole mo so whí tué mutu yálo i fo uásóró, ti mé tikikómó dowi ala munipa, aipaae bití fae fo uáé? **11** Yálo i dere aséta, mepaae so whíné diápaae əta naao Keriso nōpó du bitutei, nópu nokole ala ó əla əla senée yóló ekélé dere ala ó kapala kótópaae momatu betere ala ó whíné doi doróló eratere fo ó topo dotere wéi mo dekéró nóló keyaa fole ala ó me whí dilikóló əla əla olémi sere alakélé fea du betepa, ti ai so whítamo fulumu dere ala momókó yaqse. Tétu, betámó əla nokole alakélé mo yaqse.

12 Keriso so whí mei, belapaae hálezikili betere so whíné dere ala taleyóló só derae fo Talené dápaae inipó. Ti taleteré alata, Keriso so whí diásisi maaté yae erapó. **13** Ti hálezikili belapaae betó mole mo so whí taleteré alata, Kótóné betá enérapó. Térapa, “Diá tuámó dowi ala hálezikili yó tare whí diátamo touyóló betaqsóró kae beterópóló, hókó

falae,” ere fo diaaq kisipa yaasepóló i dere ape.

6

Keriso no hamoma fo tokóló só deraqse

¹ Diąkó me whítamo mepaae ɔlamó arale supa, Kótóné kae betéró betere so whí diásisi wisiranépatei taaróló Kótó tuénire whírapené tale yópóló sóró fu betere ala wisire? ² Take nalopaae i haemó betó mole so whí feané dere ala, Kótóné kae betéró betere so whíné taleyaalopó ere fo diaaq kisipanié? Ti dijanétamo i haemó betó mole so whíné dere ala diaaq taleyópóló, Talené yóló muló betepa, ti dią tuämó ai du betere mo sawa alakélé tale enénipóló kisipa mute? ³ Take nalopaae *ensel*-rapené du betere ala dąné taleyaalopó ere fo dią kisipanié? Ti atei kaae doasi hapóli ala dąné súmó enérapa, i haemó mo sawa alatei diásisi alale sóró bóe du betere ala súmó wisiranénipa de? ⁴ Térapa, Keriso so whí dią tuämó atei kaae arale sóró bóe dupa, ti diąkó mepaae doi munire so whínékélé súmó taleyóló donoranérapa, atei kaae so whí sóró beterae. ⁵ Yalo i dere fota, dią haleyópóló dapó. Talepaae tué tiki tiró betere so whí diásisi alale su betere ala taleyóló wisiraaire fosó fosói kisipa mole whíkó dią tuämó bitinipa du betere? ⁶ Diásisi atéró donoréni, Kótópaae tué tiki tirénire so whíné keletómó mepaae no ne hamoma só deraairaalu, fo tokóló taletere *Gavman* whírapepaae taleyae du ai betere ape!

⁷ Dią me dupu saai kisipa mutu, mepaae ne notamo fo tokóló só derótú betereteiné, Talené ala erateretei taaróló, mo ti haepaae derepale

ala hakearatapó. Mepaae whjné yapaae erale sek̄ei alaró kapala dilikóló naao ̄la ̄la sere alamatota, dupu saai dapóló fo tek̄eni, me ̄la meipóló taalatepa mo wisirapó. ⁸ Aténi, dijané mepaae so whj dilikóló atimané ̄la ̄la sóo, atimapaae sek̄ei ala eróo, du betereteita, diaaq no nepaaetei du beterapó.

⁹⁻¹⁰ Dowi ala du betere so whj Kótóné teteróló kaae tare tuamó betaalomeipó ere fo dīa kisipa munié? Nópu nokole so whj ó kapala kótópaae momatere so whj ó whjné dokore so ó so dokore whj kae sotamo nópu nokole so whj ó whj hamamatamo ó so hamamatamotei nópu nokole so whj ó whjné tiki dotonóló *moni* sere whj ó olémi nokole so whj ó néli whj betaai wisi wisi ̄la dekéró senée dere so whj ó wéi mo dekéró nóló keyaa fole so whj ó me whj eratere so whj ó so whj dilikóló ̄la ̄la su betere so whj fea, Kótóné teteróló kaae tare aomó betaalopó dere fo mo nisiyóló wosaqse. Aita, kapala fo dapó. ¹¹ Ai dosqayale alarapeta, dīa mepaae whjné mo du betaletei, d̄a teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné doimó fokóló kae beteróo, ama so whjpóló sóró kae beteróo, me ala muni mo donoi so whj beteróo, ere alata, d̄a kaae tare Tale Kótóné D̄ei Kepe Wisiné erapó.

Nópu nokole dowi alamó ere fo

¹² Mepaae whjné duraalu, “Kae kae ala fea fo muni, yalo mo sumó enérapó,” du beterapó. Tépatei, mepaae alané d̄a tao sumipó. “Kae kae ala fea yaaire fo muni, yalo mo sumó enérapó,” du betepatei, mepaae alané e teteróló kaae tawaqsóró, ai ̄lané wae sóró kutó diratere

whị momó kaae betaalo meipó. ¹³ Mara mole fo i ape. “Mo qlata, wotetepa nóo, depeta, ti qla naai daayóo erapó,” Tépatei, qlaró depetamo ti Kótóné doróló mo ti aluraalopó. Talené dạné tiki aleyaleteita, nópu nöpóló ini, ama kisipa mole ala betä erópóló erapó. Dạné tikikélé Talené ama dupuyóló wisiró betereteiné, amatórótípó. ¹⁴ Kótóné ama doasi bole fotokçoné dä teteróló kaae tare Tale sukaleti momó kepaaróló beteralepó. A atétu yale kaae, dákélé ama kepaaróló beteraalopó. ¹⁵ Whjné mo tikimó hó naase daalure kaae, dią touróló betere so whị feata, dä teteróló kaae tare whị Kerisoné tikitóró daalapóló kisipanié? Ti Kerisoné tikimó olekere so whjtei, nópu nokole sotamo olekeyóló betä tiki daatere ala wisire? Aita mo enéi ala meipó. ¹⁶ Mepaae whjné nópu nokole sotamo fitepa, ti atimaamo mo betä tikitóró alée foletei dią kisipanié? Ti noatepae, i fo aserapó.

“Atimaamo tiki betämó touratepa, ti betä tikitóró alée faalopó.”

¹⁷ Tépatei, mepaae whị de Taletamo olekeyóló betämó betepa, ti ai whjné keperó Talené kepetamo mo betä alatóró erapó.

¹⁸ Dią nópu nokole ala tuämó bitini, ai ala sisópaae eróló botokó fae. Mepaae kae kae dowi alata, hale tómó maaté deretei, nópu nokole alata, mo naao tikitei doróló folokolerótú beterapó. ¹⁹⁻²⁰ Diyané tikita, Kótóné dią melale Dëi Kepe Wisi iné momatere be tñapó. Talené dią melale Dëi Kepe Wisi dią tuämó beterapóló kisipa mutumié? Ti diaaq tiki taleta dią mei, Talené mo doasi qlané

dupurapó. Atérapa, me noa kaae ala yaaitepa, ti Kótóné doi doasi mulatere ala betä du betaе.

7

Soró wh̄itamo dokotere ala tuämó ere ala

¹ Asémó diaaq ępaae wosale fo mió diąpaae i tokó matapa, wosae. Mepaae wh̄i so dokotere ala taaróló, hález betepakélé mo wisirapó. ² Tépatei, yalo dią keletepa dią betere tuämó nōpu nokole ala mo turó fāneteiné, wh̄irape fea mo atimané sotamotóró betóo, sorapekélé atimané wh̄itamotóró betóo depa, ti mo wisirapó. ³ Soró wh̄itamo dokore tuämó soné tикиné hékeshire ala ama omanétóró eróo, wh̄iné tикиné hékeshire ala ti ama somanétóró eróo, du betaе. ⁴ Ti soné tikita, amatóró mei, omané tiki yóo, wh̄iné tikkélé amatóró mei, somané tiki yóo, erapó. ⁵ Soró wh̄itamo dokore tuämó, wh̄i ó soné ama tикиné hékeshire ala yaai wosetepa, hóyóló sesé yaçse. Aténi, soró wh̄itamo atimaamosisi betä kisipa muóló, Talepaae moma yaairaalu, fo dokóló be dë tukóló mulae. Atéró beteró, tukóló mulale be dë sókó wapa, kale dere kaae momó touyóló betaе. Ti noatepae, diaaq tикиné hékeshire ala teteróló kaae tawaaire fotokó buni bépa, Satan-né dią dée nalaqsóró dapó. ⁶ Yalo i dere fota, yae yóló ere fo meitei, diaaq kisipané wisirapó depa, ti sya fóló enérapó. ⁷ Wh̄i fea so dokoni ę ere kaae hález betepa aikélé doni, wisirapóló kisipa mutapó. Tépatei, wh̄i dokó feapaae Talené kae kae ala meló beterapó. Me wh̄iné dere ala kae yóo, me wh̄iné dere ala kae yóo erapó.

8 Téró, whjné dokonire soraperó so dokonire whjtamopaaekélé, wulia so whjpaekélé, i dere ma fo wosae. È so dokoni hale biture kaae, diákélé atéró betaai depa ti doni, mo wisirapó. **9** Tépatei, wotoró bitu ama tikané hëkesere ala teteróló kaae tawaaire fotokó sunipa, ti so whjtamo dokaaí depa ó whj so dokaaí depa ti dokonérapó. Ti noatepae, ama tikané hëkesetere ala yaai ama hosaa tuámó si duku dere kaae yaqsóró whj so dokotepa, ó so whjtamo fenépa doni, mo wisirapó.

10 Dokó mole so whjpaee i dere fota yalo kisipané dumitei, Talené yae yóló muló betere fo i ape. Whjné dokore so naao whj tokó falaçse. **11** Sonétamo whj tokóló fupa, ai so whj kae-tamo dokoni hale beterópóló yae. Téró, ama omatamo dowi kisipa mutu taaróló faai yaletei momó fesaae wóló, atimaamo yale ala fea wisiróló touyóló betae. Soné ai dere kaae, whjnékélé soma tekaqsóró yae.

12 Diá mepaae so whjpaee iniyale fo i dereteita, Talené yae ere fo meitei, yalo kisipa mole fo dapó. Betä Keriso noné ama soma Talepaae tué tiki tiró bitinirutei, ama omatamo betere ala wisipa, ti ai so tokó falaçse. **13** Sonékélé, ama whj Talepaae tué tiki tiró bitinitiei sotamo betere ala wisipa, ti ai whj tokóló faai kisipa muaqsé. **14** Ti noatepae, tué tiki tiró betere soné oma kisipa tiki tiró bitinipatei Talené ai so kae beteró betereteiné, ama omakélé kae beteratapó. Atére kaae, tué tiki tiró betere whjné somakélé Talepaae kisipa tiró bitinipatei, Talené ai whj kae beteró betereteiné, sokélé kae beteró beterapó. Ai ala uameisóró, ti dijané naale senaalekélé Talené keletómó wisiyóló bitini, hale

hoko bituapó. Téuåtei, atimaamo Talepaae kisipa tiró betereteiné, naale senaalekélé kae beterat-apó.

¹⁵ Tépatei, soró whjamo dokore tuämó Talepaae tué tiki tiró bitinire soné whj tokóló faai dowäae fupa, ti fópóló yae. Atétepa, tué tiki tiró betere so ó whj atimaamo dokonireteiné, whj a so kae dokotepa ó sokélé whj kaetamo fupa wisirapó. Ti noatepae, dä soró whjamo dokóló bitu, hosaa muni deyóló mo dua beterópóló Kótóné däpaae ape yalepó. ¹⁶ Tué tiki tiró bitinire whjné dokore so-ó, naao whj mo ti aluyaqsóró tao senéretei ó tao senéniretei netéró kisipa yaaloé? Tué tiki tiró bitinire so dokore whj naaokélé so mo ti aluyaqsóró tao senéretei ó tao sené iniretei netéró kisipa yaaloé?

¹⁷ Tépatei, Kótóné a beterepaae ape yale whj fea me noa kaae ala epa, qapaae ape itikimó, ai alatóró erópóló yae. Ai diri ma fota, diapaae maaté dumitei, hae kwia dokø feamó betó mole Keriso so whjpaekélé du beterapó. ¹⁸ Mepaae whj de tiki sekäq tikipa Talené a beterepaae ape itikimó, ti ai alatóró erópóló, tiki sekäq tikinire whj aqoyóló betaçse. Mepaae whj de tiki sekäq tikinipa, ti ai alatóró erópóló yae. ¹⁹ Tiki sekäq tikitere alaró tikinitere alatamo me bete munipó. Kótóné tukóló muló betere fo sya fóló erótü betere ala betä doasi bete mulapó. ²⁰ Diä so whj fea noa kaae ala du betere tuämó betepa, Kótóné a beterepaae ape itikimó, ti ai ala tuämótóró häle betó tawae. ²¹ Diä wae söró kutó diratere so whj betepa, Talené a beterepaae ape itikimó, ti me ola meipa whaalia yaçse. Diä wae söró kutó diratere so whj betere

ala taaróló, mo hale betaaire tū mupa, ti wisirapa, atétóró betae. ²² Ti noatepae, mepaae so whi de wae sóró kutó diratere so whi bitipa, ti i kisipa muae. Talené ą beterepaae ape yale sukamó, dią teraayóló hale ai beteró betere ape. Atére kaae, mepaae so whi atima kolené hale betepa, Talené ą beterepaae ape imó, ti Kerisoné wae sóró kutó diratere so whi beterapó. ²³ Diąta, Talené ama doasi olané dupuyóló beteró beterapa, hale mo whjné wae sóró kutó diratere so whi alée fóló betaqse. ²⁴ No nerape-ó, dią dokö fea noa kaae ala du betepa, Talené ą beterepaae ape tikimó, ti Kótóné ama keletómó ai ala tuámótóró hale betó tawae.

²⁵ Yalo i dere fota kokopei whjrape ó so seimale whjtamo dokoteremó dapó. I fota, Talené yae ere fo dumitei, ama ę köffenturaalu tao sóró beteró beteteiné yalo dere fo mopóló diąné wosenérapó. ²⁶ Noa betené i fo dumitei, mió i alimó kae kae wou betere sekéi alamó kisipa mutu, dią mió ai betere kaaetóró hale betepa mo wisirapóló dapó. ²⁷ Dią so dokopa, ti tokó falaai kisipa muaqsé. So dokonipa, ti so dokaai keketu betaqse. ²⁸ Tépatei, dią kokopei whi so dokaai kisipa mupa, ai dowi ala dumipó. Dią seimale sorapekélé whjtamo faai depa, ti aikélé dowi ala meipó. Tépatei, mió i alimó soró whjtamo dokore tuámó doasi sekéi ala waalopóló kisipa mutu, diąpaae ma fo i dere ape.

²⁹⁻³¹ Norape-ó, yalo i dere fota, Talené kutó diraaire be dę fölo inireteiné dapó. Mió kaae sóró so dokore whjrape, so dokonire aoyóló betóo, dekené sukutu moló du betere so whi ti whi sukuni hale betere so whi aoyóló betóo, mepaae hękesené

sukutu betere so whị hékese initere so whị kaae betóo, mepaae ọla ọla duputu betere so whị ti ọla ọla dupu initere so whị aqyoo, mepaae so whị i haemó mole ọla ọla sóró taru, mepaae kutó ditutei ai ọla ọlapaae hosaa muóo, yaqsoró yae. Ti noatepae, mió dàné kelené i kilitu betere haeró ọla ọlatamota, alu deté fu beterapó.

³² Yalo diápaae i dere fota, dia Talené ala eróturaalu, mepaae alatamo bipi yóló, whaali yaqsoró dapó. So dokonire whjita, Talené kisipa feléyópóló ama alatóró eraai kisipa mutu beterapó.

³³ Téretei, so dokore whjita, ama soné kisipa feléyópóló i haemó mole alatóró eraaire kisipa mutu beterapó. ³⁴ Atéreteiné ama tué mo betatóró muni, tamo mulapó. Whjné dokoni hale biti soró seimale sotamota, Talené ama kutó diraaire kisipa betà mulapó. Téturaalu, ama tikiró kepetamoné Talené ala betatóró eraaire keteké bulapó. Tépatei, whjné dokore sota, omané kisipa feléyópóló i haemó mole ala eraaire kisipatóró mulapó. ³⁵ Yalo i dere fota, dia so dokaqsoró sesétu dumitei, Talené ala eróturaalu, mo betà tuétóró mulu, wisiyóló eraasepóló dapó.

³⁶ Mepaae whjnétamo ama dokaai tukóló beteró betere so seimale doasi ba fomó hale bitiré faqsoró, dokaai kisipa mutepa, ti wisirapa dokópóló yae. Ti so dokotereteita, dowi ala meipó.

³⁷ Tépatei, me whjné ama tuéné hékeshire so seimale mepaae whjné ąpaae dokae yóló seni, amatei hale betaai dapóló kisipa mutepa, ti aikélé wisirapó. ³⁸ Térapa, whjné ama hékeshire so seimale dokotepa, ti mo wisi ala dapó. Tépatei, mepaae whjné ama hékeshire so seimale dokoni

hale betepa, ti ama ai dere alané so dokore whjné dere ala mo bosenó beterapó.

³⁹ Whjné dokore so ama oma sukuni hale betepa, ti me whjtamo fenéni omatamo hale doko-rapó. Tépatei ama oma sukutepa, ama tuéné a me whj kaetamo faaitepa, ti hale whjtamo feni, Talepaae tué tiki tiró betere whjtamotóró fupa wisirapó. ⁴⁰ Tépatei, yało kisipané hale wulia betere sorape kolósu, folosóró whj sukutepa kae whjtamo dokore sorape kolósu depa, wulia betere ala mo wisiyóló hękesetamo beterapó. Yało i dere fota, Kótóné Dęi Kepe Wisiné yó matepa dapóló kisipa mutapó.

8

Kapala kótópaae momatere qla nokolemó dere fo

¹ Yało i dere fota, kapala kótópaae momayóló hale matere qlamó dapó. Mepaae bete mole alarape dą feané kisipa siré waletei, mió dąné mo diriyóló kisiparapó. Fea ala fea atima tuérapó du betepatei, atima doasi whj aoyóló bopé faketu beterapó. Tépatei, yaala sókó fole alané ti so whj wisiróló, kae beteraté fu beterapó. ² Mepaaené kisipané fea ala ama bete wisiyóló tuérapó du betere whjta, mepaae ala mo diriyóló kisipanipó. Atétere whj fea ala turó kisipa yaaire teórapó. ³ Tépatei, Kótópaae yaala sókó fu betere whjta, Kótóné mo wisiyóló kisiparapó. ⁴ Térapa, kapala kótópaae momatere alamó i dapa wosae. I haemó kae kae kapala kótó sıróló aleyale qla me bete muni yóo, Kótóta me kae bitini, mo betatóró betoo erelei, dąné mo diriyóló kisiparapó. ⁵ Ti noatepae,

so whjné mepaae i haemó ere əla əla ó sámó daae mole əla əla kilitu, kótórapekélé, talerapekélé, dekéró betó mulapó dua dapó. ⁶ HALE betó mole so whjné ai fo du betepatei, dä Keriso so whjnéta, Kótó me kaae mei, mo betatóró beterapóló kisiparapó. Ai Kótota, dñé Aya bitu, i haemó yó mole əla əla fea amatóró kaaró, dákélé ama kisipa mole ala erópóló aleyóló beteróo, erapó. Atére kaae, dä teteróló kaae tare whj me kae bitini, Yesu Keriso mo betatóró beterapó. Fea əla əlaró wisi wisi alatamo Kótóné əpaae aleyae depa, amatóró aleyoo, dñé betere betekélé ə tuamó muóo ereteiné, ama ala dñé hale eraté fu beterapó.

⁷ Dñéta, ai alarape diriyóló kisiparetei, mepaae teó wale Keriso so whjné ti diriyóló kisipanipó. Atére so whj atima kapala kótópaae momatua yaletei, ti dowi alapóló kisiparapó. Ti noatepae, atimané tué béruraalu kapala kótópaae matere əla nukupa, ti atimané tué tiki mo doraalopóló kisipa mulapó. ⁸ Atépatei, ai əla nokole alané dä Kótó betere felekepaae dapesó fumipó. Əla néni wetere alanékélé dä doraalo meipó. Atére dere kaae, əla nokole alanékélé dä wisiyóló beteraalo meipó.

⁹ Tépatei, naao kisipanétamo taleyóló naaitepa ó we yaaitepa ti wisirapó. Tétutei, naao tué sya fóló du betere alané mepaae tué tiki dirini, béré so whj dée nalaqosóró mo hotowaró kaae tawae. ¹⁰ Ti noatepae, ai kapala kótópaae moma dere bemó əla nuku betepa, mepaae tué tiki dirinire so whjné diə kisipa dirire so whj sya wóló, kapala kótópaae matere əla naalo wini, halaainé nukupa atima dée nalaalomeipóló kisipa mute? ¹¹ Diə fea ala

tuérapó du betereteiné, kale kisipa dirinire notei dorótú beterapó. Ti ai so whjita, dä teteróló kaae tare whj Keriso sukuturaalu tao sale no nepó. ¹² Atéró du betere dowi alané, tué tiki bére no nepaae sekéi ala eróló dorótú beterapó. Atéturaalu, dä teteróló kaae tare whj Kerisopaaekélé dowi ala erótú beterapó. ¹³ Yálo atéró, qla nokole alanétamo no nerape dée nanóló dowi ala depa, ti ę hupu ó na momó kae naalomeipó. Ti noa yaqsóró mei, yálo dere alané atima dée nalaqsórópó.

9

Mo keriso so whjné Aposel whjirape tao senérápó

¹ Diaaq kisipané mepaae dere alarapené ę dokóló muni teraae fóló bituraalu, yálo enére ala fea súmó enénipóló de? Diáné ęta, Talené doteyale *aposel* whj bitinipóló kisipa mute? Dä teteróló kae tare whj Yesu yálo kilinipó ere? Ę Tale tuamó bitu, diyale kutómó botokale qlata, ti diatóró ai betere kisipanié? ² Mepaae so whjné ę kilituraalu, atima tao sópóló Kótóné doteyale *aposel* whjipóló kisipa mutumipó. Tépatei, ę diaq tuamó bitu yálo diyale kutó kilitu, i sekéta *aposel* whj mo hítipó enérápó. Ti noatepae, Talené ama fo yálo diapaae mo wisiyóló yó maleteiné, diaq tuamó ai olere du wisinaale diaaqtet kaae kolóló, ita, Talené *aposel*-né yale alané erale dälepóló kisipanérapó.

³ Yálo dere ala taleyóló ę só deraai du betere whjrapené dere fo mo nisi yaqsóró, diapaae dapa wosae. ⁴ Ti dä *aposel* whjrapeta, Talené ama kutó dirane fae yóló doteyalepó. Atéreteiné däné naaire qlaró wéitamo mené dä tao sóró matepa dore?

⁵ Mepaae *aposel* whjrape ó, Talené nomarape ó Sipas-sépi atimané dere kaae, dámokélé Talepaae tué tiki tiró betere so dokóló, sotamo wusuró Talené ala eraté kotere dore? ⁶ Mepaae *aposel* whjrape atima kutó dini hale betepa, Banabas dámó Talené kutó diróturaalu, mo naaitere qla kutókélé dámóné maaté súmó dinérápóló kisipa mute? Talené kutó diratere so whj feanétóró dinérápó.

⁷ Bóe dele *ami* whjrape atimané nokole əlaró bóe dele əla əlatamo atimanétei dupu dua de? Mepaae whjné ama kutómó biliyale *wain* képi du əlumétepa sóró nukumié? Mepaae whj atima whaatere *meme* hupuné awa tepeyóló nukumié?

⁸ Yało i deté wale fota, mo whjné mole kisipa sya fóló dapóló de? Ti yało ai deté wale fo kaae, kale tukóló muló betere fonékélé, dumié? ⁹ Ti noatepae, Moses-né kale tukóló muló betere fo asere tuamókélé i fo kaaetóró erapó.

“Kale *bulmakau* hupuné *whit* o du t̄eiya deté kuturaalu, mepaae sorokóta deretei ə nöpóló, kulumu faaraqse,”

Ti Kótóné ai ere fo-a, mo *bulmakau* hupumó kisipa mutu yaleé? Mo meipó. ¹⁰ Ai fota, dä tao saai kisipa mutu erapó. Ti noatepae, kutó sóró əla wae bilitere whjró əla əlumétepa sere whjtamo nalo bukóló saai kisipa mutu, atimaamo wusuró depe tukó wei ala du beterapó. ¹¹ Mepaae whjné əla wae bilitu dere kaae, dä dia tuamó bitu, diaaq kepe bete tao sóró wisiratere ala du betalepó. Atére kaae, mo kutómó əla əlumétepa sóró me whjtamo bukutu dere kaae, dä wote yaqsóró mo əla diaaq tao sóró matere ala dore? ¹² Talené

kutó diratere whírapé tao sóró əla matere alatamo donopa, ti dà tao sóró matere alakélé mo turó donorapóló kisipa mutapó. Atéró matere əla dàné senépatei taaralepó. Aita hale mei, dà *moni* ó me əla saaire kutó ditere nisiyóló, Kerisoné ama fo wisi wosaaire tū seséyaçsóró yalepó.

13 Mepaae momatere be kaae tare whírapené momatere bepaae sóró wale əla buki atimané nukua deretei, diaaq kisipanié? Atétere kaae, Talepaae hale melóló simó sukúlaa dalatere tiki kaae tare whírapenékélé, atima nenére əla kwia-paae nukua erapó. **14** Atétere kaaetóró, kale fo wisi yó matepa wosetere so whírapené, ai fo yó matere whírapé atimané yayare əla ó nokole əla tao sóró melae yóló Talené tukóló muló beterapó.

15 Tépatei, ə yayare əla diaaq tao sóró melaaire donopatei, saalo meipó yalepó. Yalo i asetu betere alata, diqné ə yayare əla melópoló dumitei, ai fo wisi diaaq wisiyóló wosópoló kisipa mutu, ə hajtamo yó mótu betalepó. Ai fo wisi yalo diqpaee yó maleteimó dupu salepóló, mepaae whírapené ə eratere fo yaçsóró kisipa mutu yalepó. Ti mepaae whjné yalo hale yó mótu betere ala seséturaalu, ə tao sóró *moni* ó me əla melaçsóró ə miótitei sukutepa wisirapóló kisipa mutapó. **16** Tépatei, Kótóné fo wisi yalo yó materemó ə bopé faketere ala enénipó. Ti noatepae, Talené ama erae dere fo taaréni, mo yó manérapó. Ai fo wisitamo yalo yó menitepa, ti əpaae eraaire sekéi alamó mo doasi wirapó. **17** Mepaae whjné ai fo wisi əpaae yó melae yóló səni, yalo kisipanétei yó mótu betepa, ti yalo saaire dupu wisi mulapó. Talené əpaae dirae yale

kutó yalо kisipané diréni, mené s̄eteremó dirótū betepa, ti me dupu muni, hâle erae ere fo maaté sya fu beterapó. ¹⁸ Ti yalо ai saalopó dere dupu-a, noa olaé? Aita Talené fo wisi hâle yó materemó, tao sóró matere ola saaire donopatei sinipó. Tétu, Talené fo wisi feléi kisipatamo hâle yó matere alata, ti yalо dupu wisi ai ape.

¹⁹ Eta, mené wae sóró kutó diratere wh̄i bitinitei, yalо kisipané enére ala bet̄a du beterapó. So wh̄i mo turó Yesu Kerisoné fake beterópóló kisipa mutu, yalotei e atimané wae sóró kutó diratere wh̄i aqyóló i betere ape. ²⁰ Juda fake so wh̄i Yesu Kerisoné fake beteraai kisipa mutu, e Juda fake betere kaaetóró betalepó. Eta, Moses-né aseyóló muló betere foné t̄eteróló kaae tare aqomó bitini, ai fo sya fu betere so wh̄i Yesu Kerisoné fake beteraai dapóló, e ai fo sya fu betere so wh̄i aqyóló betalepó. ²¹ Moses-né aseyóló muló betere fo tuénire fake so wh̄i Yesu Kerisoné fo wosóló, ama fake beterópóló, e ai fo tué inire wh̄i aqyóló yó mótu betalepó. Yalo i dere fota, Kótóné tukóló muló betere fo munipóló dumitei, e Kerisoné tukóló muló betere foné t̄eteróló kaae tare aqomó beterapóló dapó. ²² Tué tiki tiró bitutei, bérē so wh̄i atima tué tiki diriyóló tiró betere so wh̄i kaae beteraai kisipa mutu, e tué tiki bérē so wh̄i aqyalepó. E so wh̄i tuamó bitu, atimané kae kae du betere alatóró sya fóló du betaleteita, ti so wh̄i mo turó aluni, Talené tao sópóló kisipa mutu yalepó. ²³ Yalo i du betere alata, kale fo wisi so wh̄i feané wosóló fakeróo, ai fo wisiné erótū betere wisi wisi ala ɻ̄paaekélé eratepa sóo, yaai kisipa mutu du beterapó.

24 Mepaae əla əla saai whị fea sururu yóló fotei, dale muló betere tikimó sókó fole whịnē betə dupu sua deretei, diaaq kisipanié? Atétu dere kaae, əla əla saaираalu keteketamo sururu yóló fu betae. **25** Atei kae kae melaa dere whịrape hale bitini, atimané tiki fotokó buópóló əla nokole alakélé, kae kae dere alakélé, hapólupatei, betere dokó su suyóló, mo wisiyóló sya fu beterapó. Atétere whịrapené su betere topo taota, sawa sukamó maaté muóló doyaalotei, dənē saalopóló i bope du betere əlata, dokélé ini, mo ti muó tawaalopó. **26** Atérapa, mepaae whị furaalu kisipa tekeyóló feni, hale hoko tətamo yóló fu dere kaae, Talené ala yało hoko erótumipó. Naase dele whịnē naasetamo duraalu, hale hoko tikimó dini, mo kelepaamótóró du dere kaae, ə Talené ama dale muló betere tikimó sókó faai hale fu beterapó. **27** Atétere kaae, yało dere alakélé tикиné hękesere ala hoko yaqsóró, yało tiki yałotei hapólui ala tuąpaae mulóturaalu, wae sóró kutó diratere whị kaae, teteróló kaae tarapó. Aita, noa yaqsóró meipó. Mepaae whịnē epaae duraalu Talené fota, so whịpaae mo wisiyóló yó maletei, ai tuämó ya hąsókó feleteiné naao doimó mulale dupu saalomeipó yaqsóró dapó.

10

Dée naqsóró Isarel fakené deté wale ala dosqayóló kisipa muae

1 No nerape-ó, ita noa ala yaqsóró dumipó. Də Juda fake firale noutererapepaae erale ala diaaq kisipa yaasepóló i dapa wosae. Atima fea

kitikiné ąlisóró fu betepa, ai kitikitóró sya fóló, kale doasi węi kęlakélé tuämó tukóló mo hae tiki hälepa atima təyóló fipakalepó. ² Atima Moses-tamo touyóló kitiki aqmó fóo, węi kęla tuämó tukóló fóo yaleteita, atima fea Moses tuämó węi tópipakalepó. ³⁻⁴ Atima fea Talené Kepené dere ala tuämó șaró dorowale mo betə əlatóró nőo, węikélé mo betatóró nőo, yalepó. Ti noatepae, mo whjné kelené kelenire Kepe atimatamo kwęalepó Ai Kepe tuämó ere kane fake dolomó sorokó wale węi nukua yalepó. Ai betere bete matere węi sorokó wale kane faketa, ti me kae mei, dą teteróló kaae tare whj Kerisotórótípó. ⁵ Téyaletei, atima mepaae turó so whjné dere ala Kótóné kolóló ą hękesenipó. Atéyale betené atima sisiraae fupa, so whj bitini häle kópu kaae fi tikimó hoko dourótua yalepó.

⁶ Atima atéró sisiraae feleteita, tué tiki turóné dowi ala yaai ekèle du betale alané erapó. Mió dąkélé atima yale kaae yaqsóró, tó tikiné ekélere ala dąné hosaa tuämó mulaqsóró kisipa mulatere fo i dere ape. ⁷ Mepaae so whj atima kapala kótópaae momatu yale kaae, mió diaaökélé yaqse. Ti noatepae, asémó i fo erapó.

“Talené so whjta, Kótó tuénire so whjtamo touyóló bitu, kapala kótó doi sóró horóturaalu, doasi əla deyóló nuku betalepó. Atéturaalu, atima fea sama sóró keyaa fole węikélé mo dekéró nőo, sotamo nópu nokole alaró kae kae dowi alatamo hękese yóló hoko yóo, du betalepó,”

⁸ Atima mepaae nópu nuku betale alané, betə be dəmótei 23,000 so whj sukalepó. Atima atétu

betale kaae, dąkélé yaqsóró i dere ape. ⁹ Atima mepaae so whjné Tale kaea kelaai su saleteiné, Talené dowi wulirape dotonóló atima dóló sisraae faralepó. Atérapa, dąnékélé Tale su sere ala yaqse yóló dapó. ¹⁰ Mepaae so whj atima ąlisóró fole whjrapetamo dokó dokó depa, Talené whj dóló kemerótú betere *ensel* dotonóló, so whj mo turó dóló kemeralepó. Atérapa, diąkélé atéyaqsóró me whjtamo dokó dokó dere ala yaqse.

¹¹ Take betale so whjpaae eraté wale alarape mepaae so whjné dosayóló wituraalu kisipa sónpoló, mené aseyóló muló beterapó. Keké nale alimó kaae sóró i ala yaalopó deté wale forape mo dokonóló, mió i kemetere alimó dąpaae mo erótú betepa kelerapó. ¹² Térapa, mepaae so whj de me dowi alané dée néni diriyóló beterapó dere so whj dia, dée naqsóró, mo wisiyóló kaae tawae yóló, dęla fo i dere ape. ¹³ Dowi ala yópóló su sere ala diąpaae maaté dumi, i haemó betó mole so whj feapaaekélé wua dapó. Tépatei, Kótóné so whj tao su betere ala hale yó taru, diąpaae ai erótú betere su sere ala mo dekéró eréni, diaaq belenére sütóró erótú beterapó. Mepaae dowi ala yópóló su supa, dia dée néni fotokö buóló, ai seké beleyópóló, Kótóné ama so whj tao sere ala hale yó tareteiné, dia wisi tikipaae sókó faaire tū munaalopó.

Yesuné tikiró faketamo nukuraalu, kapala kótópaae kisipa muóló detere qlatamo touróló naqse

¹⁴ Térapa, yalo hosaa mole ne norape-ó, kapala kótópaae momatu betere ala tuamó bitini, mo tika kae betaе. ¹⁵ Diaq fosó fosói kisipa mole so whjtamo betepa, ti yalo i dere fo taleyóló

kisipa yae. ¹⁶ Talené dä wisiróturaalu, sókó farale sameatóró dä fea touyóló bitu, mo kée yóló nukua dumié? Mo betä *bred* o bulatóró terekeyóló nuku dere kaae, Kerisoné ama tikimó erale wisi wisi ala dä feané sumié? ¹⁷ Ti noatepae, dä fea mo betä o bulatóró terekeyóló nokoleteiné so whị fea mo betä tikitóró daale ala hąkearóló yó matapó.

¹⁸ Israel so whịnē du betale ala diañé kisipa muae. Talepaae momaturaalu, kapo tómó biliratere qla mepaae so whịnékélé nukua yalepó. Atéyaleteita, ai momaratere ala Talené wisirateretei atimakélé sirapóló hąkearó betere ala diaaq kisipanié? ¹⁹ Mo whịnē naasené Kótó suróló aletu betere əlaraperó ai kapala kótópaae hąle matere alatamo, mo bete mulapóló yalo diapaae du betere? Meipó. ²⁰ Tépatei, Kótó tuénire so whịnē kapala kótópaae hąle matere əlata, mo Kótópaae meni, dowi keperapepaae mótu beterapó. Atétere əlatamo diaaq nuku betepa, ti ai keperapené du betere ala diapaae tekaalopó. ²¹ Taletamo betä kisipa muóló, nokole węi nukuraalu, dowi keperapetamo betä kisipa muóló nokole węikélé touróló nenénipó. Talené doi sóró horóturu detere qla noó, dowi keperapené doi sóró horóturaalu detere əlakélé nóo dere alata, wisini mo dorapó. ²² Ti dä ama so whị bitutei, dowi kepetamokélé fulumu du betere alata, Talené dątamo doasi fopaae buópóló sesemerótú beterapó. Ti aita, Talené ama bole fotokoró dąné bole fotokotamo surapóló de?

Kisipa tiró betere so whịnē yaaitere ala mené seséni, atima sümó enérápó

23 Fea kae kae ala yaaire fo muni sūmó enépatei, ai dere alarapené so whị wisiyóló beterópóló tao senénipó. Kae kae yaaire ala feata, fo muni sūmó enépatei, mepaae alané Tale tuāmó bitu kisipa tiki tiratere ala wisiraté fumipó. **24** Mepaae ala duraalu, dią maaté wisiyóló betaire alamó kisipa muni, mepaae so whijkélé wisiyóló beterópóló kisipa mutu, erótú betaie.

25 Hupu na dotonatere tikimó duputeretei naairaalu, netéyale əlaé yóló woseni, hoko nó betə yae. **26** Ti noatepae, i fo aseyóló muló beterapó. “I haeró ere əla əlatamo feata, Talené amatórótípó.”

27 Mepaae tué tiki tirénire so whjné diapaae əla naai ape depa, fóló naairaalu neté yale əlaé yóló woseni, hoko nó betə yae. **28** Tépatei, mepaae whjné duraalu, “Ita kapala kótópaae momayale əlapó,” depa ti naqse. Ti ai whị ə haleturaalu, ama tué tiki doyaqsóró dapó. **29** Yalo i dere fota, naao kisipa sekeyóló kópaae faqsóró dumitei, yapaae ai fo yale whjné naao dere ala kilitu, ə kisipa sekeyaqsóró dapó. Ti yalo kisipané yaaitere ala du betepatei, mepaae so whị atima tuéné yalo dere ala taleyóló ə noatepa só derótú betere? **30** Mené əpaae əla naai ape depa ai əla naairaalu, Talepaae mo kée yóló nuku beterapó. Atéró nukupatei, mepaae whjné yalo əla nokole alamó, ə noatepa só derótú betere?

31 Atérapa, diaaq əla nokole ala ó wəi nokole ala ó mepaae dere alarape fea so whjné kilituraalu, Kótóné doi betə doasi muópóló yae. **32** Atéturaalu, Juda fake ó, Krik fo bole fake ó, Kótóné so whị fea dée nalaqsóró me noa kaae ala depa, ti tué

tekeyóló yae. ³³ Ti yalо dere alakélé hоko dumi, so whị feané wisirapó yópóló, tué tekeyóló du beterapó. Ti noatepae, yalо du betere alata, ę maaté wisiyóló betaai kisipa muóló dumi, Kótóné so whị fea aluyaqsóró, wisiyóló beterópóló tao saaire ala betä du beterapó.

11

¹ Téturaalu, Yesu Kerisoné yale ala yalо suróló du bitu dere kaae, yalо dere alakélé diąné suróló yae.

Talepaae momaturaalu etéró yae yóló dere fo

² Dią Talené ala eróturaalu, diąné diąpaae yae yóló male alarape diaaq kutirimó muló, wisiyóló sya fóló erótú betereteimó, mo kée yóló yalо dią dukirótú beterapó.

³ Dą whị feané topota, so whị teteróló kaae tare whị Keriso betóo, soné topo ti whị betóo, Kerisoné ama topo ti Kótó betóo eretei, diaaq kisipa yaasepóló i dere ape. ⁴ Mepaae whị dené Talepaae momatere alaró Talené kóló whịrapené ere fotamo yó matere sukamó, ama mo topo me őlané husiratepa, ti ą teteróló kaae tare topotei haleratapó. ⁵ Mepaae so dené Talepaae momaturaalu, ó Talené kóló so bitu, ama fo yó matere sukamó, kutiné ó me őlané ama topo husirénitepa, ti ą teteróló kaae tare topotei haleratapó. Ama topo husiréni halepatei, Talepaae moma depa, ti ama topo niki sakere aqrapó. ⁶ Mepaae so denétamo ama topo niki me őlané husir-aalo hótepa, ti halekeróló tikinérapó. Ama topo niki turó saketepa, ó tikinalemó ą halenérapóló kisipa mutepa, ti me őlané husiranérapó. ⁷ Ti

whj̄ta, Kótóné ama kae ere d̄eró asotamo suróló alereteiné, momatere ala ó fo yó matere ala yaai, ama topo me ɻolané husiranénipó. Tépatei, so betere alata, whj̄ tao sóró hale horaairaalu erapó.

⁸ Ti noatepae, take soró whj̄tamo kaarale sukamó, whj̄ so tuámó kaani, sotei whj̄ tuámó kaaró beterapó.

⁹ Atére kaae, Kótóné whj̄ alereteita, so tao sópóló ini, soné whj̄ tao sópóló, kisipa mutu erapó.

¹⁰ Atére alaró *ensel*-rape betere alatamomó kisipa mutu, sorape atima fea whj̄ aqomó beterapóló kisipa yópóló, ama topo me ɻolané husiranérapó.

¹¹ Tépatei, Tale tuámó bitu so whj̄ meiyóló ama wotoró betóo, whj̄kélé so meiyóló ama wotoró betóo, inipó.

¹² Ti noatepae, take sota whj̄ tuámó sókó wóo, miómó soné deyoo whj̄ deyoo du beterapó.

Tépatei, ai alarape feata, Tale tuámótóró kaarótú beterapó.

¹³ Yało i dere fo wosóló diaaqtéi taleyaе. Sorape atima topo me ɻolané husirénirutei, Kótópaae momatepa ai wisire? Mo meipó.

¹⁴⁻¹⁵ Whj̄né ama topo nikitamo foloratepa, ti ɏ hale yóo, soné ama topo niki foloratepa, ti ɏ dukiróo yópóló, erapó.

Ti aita, ama ere alapóló kisipa yópóló, erapó.

Ti noatepae, soné fóloí topo nikita, ama tiki husuróló eró beterapó.

¹⁶ Mepaae whj̄nétamo i dere fo woseni, hóróló dowqae fu betepa, ti atei kaae so whipaae d̄ané ó kae kae hae kwiamó betó mole Keriso fake so whj̄nékélé me ala yaaire t̄u kae muni, d̄a feané mo bet̄a alatóró yó tarapó.

Talené ɻla nokole alamó ere fo

¹⁷ Yało diaپaae i ala yae, i ala yaqse yóló i dere fota, diaaq du betere alamó wisirapóló yało dia

dukiróturaalu dumpó. Ti noatepae, dią touróló du betere alané so whị só deróló dorótua betereteiné, mepaae dere wisi ala teteró beterapó. ¹⁸ Yalo diapaae folosóró dere fo i ape. Dią tourótua dere sukamó, fea betą kisipa muni, fake tekeyóló kae kae betó mulapó dere fo yalo wosalepó. Dią tuamó ai ala mo du dapóló kisipa mutapó. ¹⁹ Dią fea betą kisipa muni, me fakené dere ala kae, me fakené dere ala kae du beteretei, Kótóné kaae kolóló, i faketa mo donorapó deretei mo so whịnē kolópóló hakearatapó. ²⁰ Dią fea betamó touróló bitu nokole olata, Talené ama erale alamó, ama doasi doi mulóturaalu nokole aqnipó. ²¹ Ti noatepae, dią atéró qla nukuraalu, so whị fea wópóló kaae taní, mepaae so whị hoko hapale nukua dapó. Dią qla betamó bitu mepaae whị woténé sukóo, mepaae whị wéi dekéró nóló keyaa fóo, du beterapó. ²² Ti dią mo qlaró wéitamo naaire mo be tēnipa de? Atétu betere alané Kótóné touróló beteró betere so whị hale qla aqróo, mepaae qla qla meire so whị halerótua yóo, du beterapó. Diaaq ai du betere alamó, yalo diapaae noa fo yaaloé? Aita, wisi ala dapóló yalo dią dukiranére? Mo meipó.

²³⁻²⁴ Ti noatepae, Talené ępaae yó matepa yalo diapaae yó male fotei, momó i dere ape. Tale Yesu dópóló eleké deale *dikitamo bred* o tao sóró Talepaae mo kée yóló, kolokó daalu yóló mótu duraalu, “Ita, yalo dią tao suraalu, matere tikipa diaaq nukuraalu, yalo yale alamó ę kisipa keteréni, tué yó taru nae,” yalepó. ²⁵ Atéró qla nóló kemetepa, qla nuku yale kaaetóró wéi belere wuti tao sóró duraalu, “I wéita, yalo sókó falaaire samea Kótóné ama so whị tao saalopóló ere kisi

fo dirirótú beterapó. Térapa, dią i wéi nukua dere dokq̄ yalo yale ala tué yó taruraalu, i ala hale deté fu betaē,” yalepó. ²⁶ Ti noatepae, betere dokq̄ i *bred* oró wéitamo nukulétóró fu betaalopó. Atétere alané, Tale sukałe ala hakeamó yó maté fóló, a wale sukamó sókó faalopó.

²⁷ Atérapa, mepaae so wh̄i denétamo Talené *bred* o ó wéi kisipa tekeyóló nénitepa, ti Talené ama tikiró sameatamo bete muni, hale qla aqratereteiné, dowi ala dapó. ²⁸ Ai ɔlaró wéitamo nokole alata, doasi bete mole ɔlapóló kisipa muóló, folosóró ą tuämó mole ala tuénétei taleyóló nukupa, ti mo wisirapó. ²⁹ Ti noa yaqsóró meipó. Mepaae wh̄i dené ai wéiró ɔlatamo nukuraalu, Talené tikipóló kisipa muóló néni hale hoko nuku betepa, ti Talené ą só deraaire ala amatei erat-apó. ³⁰ Atétu betere alané dią tuämó mepaae so wh̄i turó fotok̄ buni, bé yoo, mepaae mo kisi daayoo, mepaae so wh̄i mo ti sisiraae fóo du beterapó. ³¹ Tépatei, dąné hąsókó fóló du betere ala dąnétei taleyóló donoratepa, ti Talené dą só deraalomeipó. ³² Dąné du betere ala Talené ama taleyóló dą i haemó hale betó mole so wh̄itamo touróló só deraqsóró, dąné du betere dowi ala taaróló tū wisipaae fópóló donoróturaalu, ama dą deké su beterapó.

³³ Atérapa, yalo ne norape-ó, Talené ɔlaró wéitamo nokole sukamó, so wh̄i fea betämó tourale wapa naasepóló, kaae tawae. ³⁴ Dią mepaae so wh̄itamo wotetepa, ti mo qla diaaø bemó nóló wonérapó. Ti dią atéró fea touróló bitu, du betere ala Talené taleyóló diatei só deraqsóró

dapó. È aipaae wale suksamó, yało i dere fo tómó mepaae dią donoratere fokélé yaalopó.

12

Mepaae so whị tao sópóló, Dei Kepe Wisiné hale matere ala

¹ No nerape-ó, Talené Dei Kepe Wisiné hale matere alarape dią tuéni, kóló kóló yaqsóró i dapa wosae. ² Dią Keriso betaai hale betale al-imó, fokélé initere kapala kótórapaee tué tiki tirópóló, netéró mepaae alané dią kópaae ąlisóró felerópó. ³ Dią ai ala ereteiné yało diąpaae i dere fo wosae. Kótóné Dei Kepe Wisiné mepaae so whị fotokorratepa, “Yesu mo ti dorópóló yae,” fo mo enénipó. Mepaae so whị Dei Kepe Wisiné fotokorénitepa, ti “Yesuta, dą teteróló kaae tare Talepó,” fo mo enénipó.

⁴ Talené ama ala erópóló, mo betą Dei Kepe Wisinétei kae kae ala erópóló, so whị feapaae hale dokorótu beterapó. ⁵ Mepaae Keriso so whiné Talené ama so whị tao saaire ala kae kae mupatei, ai alarape fea teteróló kaae tare Tale mo betatóró beterapó. ⁶ Ai betą Kótónétóró so whị fea tuamó kae kae alarape fea erótua beterapó.

⁷ Talené so whị mo fea wisiyóló baterópóló, Dei Kepe Wisiné ama erótua betere kae kae wisi ala hąkearóturaalu, so whị feapaae betą betą yóló dokorótu beterapó. ⁸⁻¹⁰ Betą Dei Kepe Wisinétei, me whipaae ti mepaae Keriso so whị fosó fosóre ala yó melópóló melóo, me whipaae ti Kótóné mo bete mole fo tué yópóló, yó melaaire ala melóo dere alata, mo betą Dei Kepe Wisinétóró erótua

dapó. Me whipaae ti Kótóné doasi kelemei ala mo eraalopóló, tué tiki tiratere ala melóo, me whipaae kae kae kisi bete wisiratere ala melóo, me whipaae kelemei ala erópóló doasi fotokó melóo, me whipaae Kótóné ama kóló whi beteróo, me whipaae ti fea dere ala taleyóló, ita dowi kepené dapó, ita Talené Kepe Wisiné dapóló kaae kolóló tué dere ala melóo, me whipaae ti kae kae be fo dere ala melóo, dua dapó. ¹¹ Ai dosayale alarape feata, mo betä Kepenétóró eratapó. Tétu ama kisipané enére alatóró sya furaalu, so whi feapaae betä betä yóló dokorótu beterapó.

Betä tikimótei kae kae olarape daale fo

¹² Mo whjné tikimó hó naase kele mepaae kae kae əla fea daae moletei, tikita ti mo betatóró daalapó. Atére kaae, dä teteróló kaae tare whi Keriso ə tikimó dä fea olekeyóló mo betä tikitóró daalapó. ¹³ Ti noatepae, betä Dëi Kepe Wisiné dä fea wëi tópuróturaalu, Juda fake so whjkélé, Krik fo bole so whjkélé, wae sóró kutó diratere so whjkélé, atima kolené betere so whjkélé, fea mo betä tikitóró alée faralepó. Até duraalu, so whi fea wëi nokole depa betä wëi nuku dere kaae, dä fea betä Dëi Kepe Wisitóró sôpóló malepó.

¹⁴ Whjné mo tikimó betä əla maaté daani, kae kae əla fea daae mulapó. ¹⁵ Hóné duraalu, əta naase meireteiné ai tikitamo olekenipó depa, ti hó ə fesekée fóló kae daale? Téni, tikimótóró olekerapó. ¹⁶ Woséliné duraalu, əta kele meireteiné tikitamo olekenipó depa, ti woséli ə dääe fóló, kae daale? Téni, ə tikimótóró olekerapó. ¹⁷ Tiki turótamo keletóró daauşsóró,

ti wosetere ala netéró wuqé? Tiki turótamo wosélitóró daauqsóró, ti kəlaa sere ala netéró wuqé? ¹⁸ Ti tikimó daale kele, naase, hó mepaae kae kae ere əla fea Kótóné ama kisipané etéró eraalopó yale alatóró eró beterapó. ¹⁹ Ai əlarape featamo betə qlatóró daauqsóró, ti tikipó fo nétéró wuqé? ²⁰ Ti hó naase, kele, kae kae əlarape fea daae moletei, betə tikimótóró olekée mulapó.

²¹ Kelené naasepaae duraalu, “Me ala yaairaalu, ə ya yayqnipó,” fo enénipó! Toponékélé hópaae duraalu, “Me ala yaairaalu, ə ya yayqnipó,” fo enénipó! ²² Atei fo ini, dənē tikimó mepaae daae mole sawa doi munire əlarape meitepa, ti dənē tiki mo wisiyóló betere ala enénipó. ²³ Dənē tikimó daae mole mepaae kelaalo kokə inire əlarape kokə yópóló, dənē aurótua dapó. Dənē tikimó daae mole mepaae keleterepa haletere əlarapeta, ti kutiné kinótua dapó. ²⁴⁻²⁵ Mepaae keleterepa hale initere əlarape, ti dənē mo hotowayóló kinótimipó. Tépatei, Kótóné so whjné tiki aleturaalu, mepaae doi munire əlaraperó doi mole əlarapetamo dei kisipa mutu, bóe dóló fake tekeyaqsóró, doi munire əlarapekélé Talené tao sóró doi muuaire ala eralepó. Tétu, tikimó daae mole əlarape betə kisipa muóló, u tao su i tao su du beterópóló, Kótóné atéró touróló daalalepó. ²⁶ Ai əlarape betəkótamo sekə supa, ti featóró sekə sóo, mekó doasi doi mulatere ala depa, ti mepaae əlarapekélé fea touyóló, həkesetamo mo kée yóló hāj yóo, du beterapó.

²⁷ Atétere kaae, dīa fea də təteróló kaae tare whj Kerisoné tikimótóró olekereteiné, dīa fea ama

tikitóró daalopó. ²⁸ Kótóné touróló beteró betere so whị tuämó folosóró Kótóné fo erópóló, doteyale *aposel whịrape sóró* beteróo, ai sisópaae Kótóné fo yó matere kóló whịrape sóró beteróo, ai sisópaae yó matere whịrape sóró beteróo, ai sisópaae doasi kelemei alarape eraaire so whị sóró beteróo, ai sisópaae kae kae kisi bete wisirópóló sóró beteróo, ai sisópaae mepaae kae kae ala dere tuämó bipi depa tao saaire so whị sóró beteróo, mepaae dere ala mo donotóró deté fu beterópóló sóró beteróo, ai sisópaae mepaae so whị kae kae be fo yópóló, sóró beteróo, erapó. ²⁹ Ti ai so whị featóró Kótóné doteyale *aposel whịrape* betere? Atima featóró Kótóné fo eratere kóló so whị betere? Meipó. ³⁰ Atima featóró Kótóné fo yó matere so whị betere? Atima feanétóró doasi kelemei alarape erótua de? Mepaae so whjné kisi bete wisiratere Kótóné atima feapaaetóró melaleé? Kae kae be fo-a, atima feané du betere? Dei Kepené yó matere kae kae be fo fetere ala feané dua de? Mo meipó. ³¹ Ti so whị fea tao saaire ala betə senée yóló ekélé du betae. Talené kae kae ala eraaire tū wisi mió yalo diąpaae i dere ape.

13

No nerapepaae hosaa muóló yaala sókó fole ala

¹ E tuämótamo so whjpaae yaala sókó fole ala munirutei, Talené ala eróturaalu, mo whjné bole kae kae be fo ó *ensel-rapené* be foné du betepa, ti hale fo whaayóló so whị wisinarótú beterapó. ² Dei Kepe Wisiné ę fotokqoratepa, Kótóné kóló whịrapené dere foró kinó betere fotamo fea yalo

tué yóo, Kótóné bete mole fo so whípaae yó meloo, mepaae hasi fosópaae ai daae mole tiki taaróló, kaepaae daane fae yaaire tué tiki tiratere alakélé sumó yóo epatei, yaala sókó fole alatamo é tuamó munipa, ti é mo hale ola kaaené kelerapó.

³ Yaalo mole ola ola fea yolealere so whí tao sóró meloo, Talené ala eróturaalu mepaae so whí tao saai dapóló kisipa mutu, yaalo tikikélé mené simó sukúlaa dalópóló meloo duraalutei, yaala sókó fole ala é tuamó munipa, ti Talené émó me dupu melaalomeipó.

⁴ Mepaae so whípaae yaala sókó fu betere so whíta, kae kae sekéi ala wapakélé, me ola meipóló dua beleyóo, naameyóló mo dua bitu wisi ala betá eróo, du beterapó. Yaala sókó fole whíné me whíné dere ala kilitu, ekélé etei kaae ala enée yóló dei kisipa muóo, nene yóló bopé fake yóo, doasi whípóló kisipa mutu mepaae so whí só deróo, mo enénipó. ⁵ Yaala sókó fole so whíné, mepaae so whíné inire alamó hoko haleratere ala ini yóo, atima kisipa felé yaaire ala maaté ini yóo, fopaae butere ala hapale ini yóo, mepaaené eratere dowi ala kwia tokó melaaire kisipa muni yóo, erapó.

⁶ Mepaae yaala sókó fu betere so whíta, dowi ala tuamó hékéseni, mo bete mole ala wisimó betá mo kée yóló hékésetu beterapó. ⁷ Yaala sókó fu betere so whíné atima ne norapepaae sekéi ala eraqsóró sesé yóo, Talené tao saalopóló kisipa mutu, tué tiki tiratere ala taaréni, betere dokó hale yó tawóo, take nalopaae Talené dápaae wisi ala eraalopóló kisipa tiróo, kae kae sekéi ala wapakélé haepaae derepéni, betere dokó hale beléetóró tawóo, du

beterapó.

⁸ Kótóné kóló whị bitu, ama fo erótú betere alakélé me suksamó taaloo, kae kae du betere be fokélé kemeyóo, doasi kisipa sere alakélé kemeyóo yaalotei, yaala sókó fole ala betä mo kemekélé ini, hale muótóró tawaalopó. ⁹⁻¹⁰ Ti noatepae, mo bete mole fo dğané tuépatei, mo turó tuéni yóo, dğ Kótóné kóló whị bitu, ama dğapaae yó male fo dğanémo mepaae so whipaae mo turó yó meni yóo du beterapó. Tépatei, mepaae alarape Talené ama mo turó eratere alimó, mepaae eréni hale kwia mole alarapekélé fea aluraalopó. ¹¹ E ketei kaae betale suksamó, yalo dere fokélé keteiné fo kaae yóo, tuékélé keteiné tué kaae muóo, mepaae ala bete diriyóló tué deté fole alakélé, keteiné dere ala kaae yóo, yalepó. Téyaletei, e doa yóló whị bitu, take ketemó deté wale ala mo ti taaralepó. ¹² Mió dğané i kilitu betere alata, bete diriyóló kilini, aso asore *klas-mó* kelepaan kilitu dere kaae erapó. Tépatei, nalo kelepaan kqaaetamo duraalu, ti mo diriyóló kelaalopó. Miota, mepaae ala dğané tuéretei, mepaae wisiyóló tuénipó. Talené e mo turó diriyóló tuéru ere kaae, take yalokélé tué yaalopó.

¹³ Mió i alimó mole doasi bete alarape i ape. Tué tiki tiratere alakélé, take nalopaae Talené dğapaae wisi ala eraalopóló hajtu betere alakélé, yaala sókó fole alakélé, ai alarape tuqmó mo doasi bete mole alata, ti yaala sókó fole alapó.

14

Talené kóló whjné dere foró kae kae be fotamo

yópóló hale matere ala

¹ Yaala sókó furaalu, Dei Kepe Wisiné hale matere alarape mo keteké buóló su betae. Tétu Kótóné kóló whí bitu, ama fo yó matere alata, mo doasi topo alapa, mo wisiyóló sae. ² Ti noatepae, mepaae so whí dené du betere kae kae be foto, mo so whípaae dumitei, Kótópaaetóró du beterapó. Atéró kinóló mole alarape ama kepe tuqmó du betepatei, so whí feané ai dere fo wosóló bete tuéni kóló kólórapó. ³ Tépatei, mepaae Kótóné kóló so whíné mo so whípaae Talené fo i ape yóló yó móituraalu, so whí diriyóló beterópóló fotokó bulóo, halaainé beterópóló keteké bulóló ma fo yóo, whalia duraalu fomaake kisipa mutere so whí kisipa felératere fo yóo, du beterapó. ⁴ Whí me dené kae kae be fo du betepa, ti atétere whí ątei wisiyóló beteratere ala du beterapó. Tépatei, Kótóné kóló so whíné, ti so whí feapaae Talené ere fo i ape yóló yó mótu betepa, ti Kótóné fake so whí fea diriyóló beterópóló tao su beterapó. ⁵ Dią so whí feané kae kae be fo depa, mo wisirapóló kisipa mutapó. Tépatei, Talené kóló whírapené dere fo dią feané depa, mo wisirapó. Kótóné kóló whírapené yó mótu betere alané kae kae be fo du beteretei teteró beterapó. Tépatei, Kótóné touróló beteró betere so whí diriyóló beterópóló, kae kae be foné du beteretei bete mené feteyóló yó matepa wisirapó.

⁶ Térapa, no nerape-ó, e aipaae wóló kae kae be foné du betepa, ti yaló dią netéró tao saaloé? Tépatei, Kótóné mepaae kinóló mole alarape diąpaae hąkearóló yó matepa, ó Kótóné so whí

mokoleyaa yóló betaqsóró ere ala bete fea yó matepa, ó Kótóné kóló whị bitu ama fo yó matere ala ó Kótóné bete mole fo etérópóló yó mótu betepa, ti ai alarapené dia mo súmó tao saalopó.

⁷ Wole fo duraalu, mo whjné aleale fó wuti ó *kita* kaae qla *harp* wisiyóló dupa, ti so whị feané wosóló felé yaalotei, hoko dupa, ai hale wosetere so whjné noa wole fo du dérópóló, kóló kóló yaalopó.

⁸ Atétere kaae, bóe daai haletua dere ukulumó wuti wisiyóló dini hoko depa, ti bóe dele whjirape atima bóe faairaalu, netéró siki siki yaaloé?

⁹ Diaaq dere alakélé ai ala kaaené kelerapó. Diqne dere fo so whjné kisipare foné initepa, ti ai fo bete netéró kisipa yaaloé?

Atéró dere fota, so whị bitinire tikimó wotoró bitu dere fo kaae aqrapó.

¹⁰ I haemó kae kae be fo buó moletei, me fokó bete munire fo kae buni, mo fea bete mole fotóró bulapó.

Ai be fo talerape atimané foné bete kisiparetei dä feané mo tuérapó.

¹¹ Mepaae whjné dere be fo yaló wosóló bete wisiyóló sinitepa, ti be fo kae bole whjné ę kae be fo bole whị nisi yóo, yalokélé ai whị ą kae be fo bole whị nisi yóo, du beterapó.

¹² Ti dia tuqmökélé atei kaae alatóró du beterapó.

Dëi Kepe Wisiné häle matere ala saai dapóló, dia doasi ekélé ai du beterapa, Kótóné touróló beteró betere so whị diriyóló beteratere alata, doasi bete mulapa, keteké buóló sae.

¹³ Atére betené, mepaae kae kae be fo du betere whjné dere fo bete amatei feteyópóló Talepaae momarae.

¹⁴ Ti noatepae, yaló be fo kaené dere momata, kepené maaté du beterapó.

Tépatei, yaló

tué tikita, ti kaepaae mole aqrapó. **15** Térapa, yálo noa alakó yaaloé? Yálo moma duraalu, kepetamo yóo, yálo tuénékélé yóo, wole fo duraalu, yálo kepetamo yóo, tuénékélé yóo enérapó. **16** Naaō kepetamo turóné Kótópaae mo kée yóló a hale horótú betepa, ti naao du betere fo bete wosenireteiné, “Mo kée, téyópóló yae,” fo hale netéró yaaloé? **17** Ti naao mo kée fo du betepatei, ai foné u whí tao sóró diriyóló beterótumipó.

18 Ti dią feané kae kae be fo du betepatei, yálo kae kae be fo dere alané dią mo teraae faleteiné Kótópaae mo kée du beterapó. **19** Tépatei, Kótóné touróló beteró betere so whí tuamó, yálo ama fo yó móaturaalu, so whíné wosóló bete kisipa yaairetóró aporó fo kwiatamo yó matepa, ti mo wisirapó. Téni, so whíné wosóló kisipa enénire 10,000 fo kukwia kae kae be foné depa, ti netéró wosóló kisipa yaaloé?

20 No nerape-ó, dią keteirapené tué kaae mutu betaqse. Dią dowi ala yaaire kisipa muni, awá nokole naale senaale kaae aqyóló betae. Tétu, diąné mole tué tikikélé, mo dirire so whíné tué kaaetóró muóló betae.

21 Kale tukóló muló betere fo tuamó Talené i fo dapó.

“Yálo so whípaae kae kae be fonékélé, be kaemó wale whírapené kolónékélé i so whípaae yaalotei, yálo dere fo bete atimané mo wosökélé yaalomeipó.”

22 Térapa, ai kae kae be fo du betere alata, tué tiki tiró betere so whíné kolóló tué yópóló dumitei, tué tiki tirénire so whíné kilitu, ita Talené me ala yaairemó dapóló kisipa yópóló dapó. Tépatei,

Kótóné kóló whírapené ere fo i ape yóló yó mótu betere alata, tué tiki tirénire so whí tao su dumitei, tué tiki tiró betere so whí tao suraalu dapó. ²³ Atéreteiné Kótóné fake so whí feané kae kae be fo du beteremó, mepaae ai be fo tuéni, kóló kólóre so whí ó tué tiki tirénire so whí dią beterepaae wóló, diaaq du betere ala kilituraalu, dią keyaa fole so whí aqrapó yaaloméié? ²⁴ Dią fea Kótóné kóló so whí bitu, ama fo i ape yóló yó mótu betepa, kale mo fo bete tué tiki tirénire so whí ó mepaae mo fo tuéni so whí wouraalu, so whíné dere alané ama hosaamó suraalu, a dowi ala du betere whípóló mutere kisipané a só deraalopó. ²⁵ Talené ai whíné du betere ala taleyóló, ama hosaa tuámó kinóló mole ala hakearaalopó. Atéteremó, a deraapisa fóló fió mulu, so whí feané keletómó Kótóné doi hale horóturaalu, “Kótó dią tuámó mo ai betere ape!” yaalopó.

Talepaae mo dono tų sya fóló moma yae ere fo

²⁶ No nerape-ó, diaaq kisipa yópóló dáné diapaae me noa fo yaaloé? Dią fea touróló bitu, mepaae so ó whíné ama kisipare wole fo yóo, mepaae so ó whíné so whí feané wosóló kisipa yópóló, Talené fo yó melóo, mepaae so ó whíné kinóló mole ala Kótóné ąpaae yó matepa, amamo so whípaae yó melóo, mepaae so whíné kae kae be fo yóo, mepaae so ó whíné kae be foné deretei bete feteyóo, depa mo wisirapó. Ti ai dosayale alarapeta, Kótóné fake so whí fotokö buóló bетерaaire alatamo epa, ti enérapó. ²⁷ Mepaae so whíné kae be foné yaaitepa, ti so whí feané dere fapo ini, sore ó tamo so whíné beta

betə yóló enérapó. Atéró dere fo me so ó whjné bete feteyóló, so whjpaae hakearóló yó manérapó.
28 Ai fo feteyaaire so ó whj bitinipa, ti Kótóné fake so whj tuämó kae kae be foné hakeamó ini, Kótópaae maaté ama kikiti depa, mo wisirapó.

29 Köló whjné Kótóné ama fo Keriso so whjpaae yó matepa, ti tamo ó sore whjnépi yó melópoló yae. Atéró kemetepa, ti wosale so whjné ai fo bete kaae kolóló hotowaró talenérapó. **30** Me whjné yó matere fo wosetu betere so whj tuämó Dei Kepe Wisiné i fo yae yóló yó matepa, ti ai fo yó mótu betere ala kapala taaróló, ai so ó whjné fo yópolo té melae. **31** Ai so whj fea kisipa sóró fotokó buóló beterópolo, Kótóné kóló so whjrape atima dokó fea betə betə yóló Talené fo yó melanérapó. **32** Kótóné kóló so whj tuämó betere keperapené yaai kisipa mole ala mo donotóró yópolo, ai kóló so whjnétóró teteróló kaae tarapó.

33-34 Ti noatepae, Kótóné so whj tuapaaaе hóko ala kaaréni, hosaa muni deyóló mo dua beteratere ala kaaratere Tale beterapó. Be hulua dokó feamó Kótóné ama kae beteró betere so whjné du betere kaae, fo wosetere su kamó dia sorape fo tekeni, mo dua betepa wisirapó. Kale tukóló muló betere foné sorape whj aqmó beta ere fo sya furaalu, mo dua betenérapó. **35** Atima ai yó matere fo bete kóló kóló depa, ti bepaae fóló atima omarapepaae wosenérapó. Ti noatepae, so whj touró betere tuämó soné fo depa, ti aita donoi ala mei, mo hale dere alapó.

36 Ti Kótóné fo-a, dia tuämó keké naleé? Ó ai fo wisi ai be huluamó betere so whj diapaae maaté

yó maleé? ³⁷ Whị me dené dią tuämó ama kisipané ą Kótóné fo eratere kóló whị ó Dei Kepe Wisiné eratere kae kae ala súmó enérapó kisipa mutepa, ti yalо i aşetere fo ti Talené ama diąpaae yae dere fo dapóló kisipa enérapó. ³⁸ Téni, mepaae whjnétamo i aşetere fo hale qla aqróló sisópaae eratepa, ti Talené ai whjkélé sisópaae eróló, hale qla kaae aqraalopó.

³⁹ Térapa, no nerape-ó, mepaae so whipaae kae kae be foné ekesé yóló sesé yaçse. Téni, Talené kóló so whjné yó mótu betere fota, ti mo doasi alapa, keteké buóló yó mótu beterópóló yae. ⁴⁰ Tétu, diąné mepaae noa kaae ala yaai depa hóko ini, kisipa tekeyóló mo donotóró sya fóló enérapó.

15

Yesu momó kepaayale fo

¹ No nerape-ó, yalо diąpaae take yó mótu betale fo wisi diaaq kisipa keteyaçsóró momó yaai dapó. Kótóné ama fo wisita, bete mulapóló diaaq mo wisiyóló wosaleteiné, dią ai fo tómó daalu ąpaae tué tiki tiró beterapó. ² Ai fo wisiné dią alu yaçsóró tao su beterapó. Yalo diąpaae yó male fo wisitamo hotowaró tao tapa, ti dią ai tao sere ape. Téni depa, ti diaaq kisipa tiki tiratere ala bete munire aqratapó.

³ Talené ai fo wisi mené ępaae yó matepa, aita mo doasi bete mole fopóló kisipa mutu, yalomo diąpaae yó malepó. Ai fo i ape. Kótóné aşemó ere fo dokonóturaalu, dąné dowi ala tokóló aluraai so whị teteróló kaae tare whị Keriso ą

sukalepó. ⁴ Atéró ą douróló, sore be dę keme-tepa, kale asémó ere fo dokonóturaalu, Talené ą kepaaróló beteralepó. ⁵ Atéró kepaayóló, Pit-ané ą kolópóló yó melóo, ai kílipaae ti kale 12 yó matepa wosetere whírapepaaekélé yó melóo, yalepó. ⁶ Atéyale sisópaae 500 bosenóló mepaae tómó beleróló, betere no nerape fea touró betere tikimó, ą hąkeamó sókó walepó. Até yale so whí mepaae sisiraae feletei, mo turó so whí ti hale betó mulapó. ⁷ Ai sisópaae Jems-paae yó male wóló, nalo ti Kótóné doteyale *aposel* whírape feapaae yó male felepó. ⁸ Mo kemerále wouraalu, soné naale deyaaire be dę teópatei, hóko be dęmó detu dere kaae, Yesuné ą i ape yóló, ępaae yó male walepó.

⁹ Ekélé Talené doteyale *aposel* whítei, mepaae *aposel* whírape betere aqmó doi muni, mo belei sokótei beterapó. Ti noatepae, Kótóné fake so whí yalo susupuróló dowi ala erótú betaleteiné, ę *aposel* whí bетeraaire sunipatei, Talené ę sóró beteralepó. ¹⁰ Tépatei, Kótóné hamokoróló hale tao saleteiné ę etei kaae whí i betere ape. Ama ę atéró tao sale ala hăleni, ę tuąpaae mo doasi ala eró beterapó. Ai ala epa kisipa mutu, yalo diale kutóné mepaae *aposel* whírapené diale kutó mo bosenée felepó. Ti aita, yalo fotokoné initei, Kótóné hamokoróló hale tao sere ala ę tuąmó muluraalu, yalepó. ¹¹ Térapa, yalo ó atimané diąpaae yó male fota, me kae meipó. Da feané i yó mótu betere fo wisitóró mopóló diąné wosóló kisipa tiralepó.

Sukutere whí momó kepaayaaire fo

12 Dañé diapaae Talené fo yó móituraalu, so whị teteróló kaae tare whị Keriso mo ti sukaletei, Kótóné ą kepaaró beterapóló yó male fo dijané wosalepó. Atéyaletei, diąkó mepaae so whjné du-raalu, sukale whị momó kepaayóló betaalomeipó dere fo-a, dijané mo fo dapóló de? **13** Sukutere whjtamo kepaayaalomeipó kisipa mutepa, ti so whị teteróló kaae tare whị Kerisokélé kepaayóló bitinipóló kisipa muae. **14** Keriso atamo kepaayóló bitinipa, ti dñé yó mótu betere foró diaaq kisipa tiró betere alatamo bete muni, hale qla kaae aoratapó. **15** Ai ala tómó, Kótó ą etei kaae Tale beterapóló dñé yó mótu betere fo, kapala fotei yó mótu bitirapó kisipa muae. Ti noatepae, so whị teteróló kaae tare whị Keriso mo ti sukaletei, Kótóné ą momó kepaaró beterapóló, dñé diapaae yó mótu betalepó. Ti sukale whị momó kepaayaalomeipó fotamo mo du betepa, ti Kerisokélé Talené kepaaró bitinipó enérapó. **16** Ti noatepae, sukale whjtamo kepaayóló bitinipa, ti so whị teteróló kaae tare whị Kerisokélé kepaanipóló kisipa muae. **17** Kerisotamo kepaaró bitinipa, ti diaaq kisipa tiki tiratere alakélé bete muniru, diaaq du betere dowi ala tuamó dią hale betó tarapó. **18** Keriso atamo atépa, ti ą tuamó betepa sukale so whikélé mo ti alurapó enérapó. **19** Nalo betaaire alimó dą kepaayóló betepa, Kerisoné dąpaae wisi ala eraalopóló hajtu beterapó. Atépatei, mepaae so whjné mió i alimó maaté wisi ala kelaalopó dere fotamo mo du betepa, ti dąpaae doasi sek̄i ala eraaiteremó, mo doasi wirapó.

20 Tépatei, so whị teteróló kaae tare whị Keriso ą sukäletei Kótóné mo kepaaró beterapó. Atéreteita, sukutere so whịkélé kepaayóló beterópóló, kutómó qla folosóró ülumétere kaae, ąpi kepaayalepó. **21** Ti noatepae, betä whịnē yale dowi alané sukutere ala dä so whị tuapaae sókó walepó. Até yale kaaetóró, betä whịnē yale alané ti kepaayóló betere ala kaaratapó. **22** Ti däta, Adam-né kaarale fake ereteiné, dä fea suku tua dapó. Atétu dere kaae, Kerisoné ama fake so whị fea ti ą tuämó bethereteiné kepaayóló betaalopó. **23** Atéyaalotei, ai ala hale hoko ini, ama mole tutóró sya furaalu, yaalopó. Aita, kutómó qla folosóró ülumétu dere kaae, Keriso ąpi kepaayóló beterapó. Atérené nalo ą fesaae wale sukaamó, ti ama so whịkélé fea ąre kaae kepaaróló beteraalopó. **24** Téró, Kerisotamo bóe du betere topo whịrapekélé, atimané teteróló kaae tare alarapekélé, atima so whịkélé, atimané bole fotokökélé, fea doróló kılıpaae, ti ama so whị teteróló kaae tare ala Alima Kótóné naase tuämó munaalopó. Atéteretamotóró, mo kemeyaaitere be dę sókó waalopó. **25** Ti ama teteróló kaae tare ala hale deté fóló, ama bóe whị mo ti dóló kemeratere sukaamó sókó faalopó. **26** Atéró bóe dilé fóló, mo ti kemeróturaalu, daaire bóe whịta, ti sukutere alapó. **27** Ti fea ala fea Kerisoné ama teteróló kaae tanópóló, Kótóné ama naase tuämó mulalepó. Ti ai fea alapó dereteita, ama Naalené naase tuämó mulale seké Kótó ą Naalemané teteróló kaae tare aomó bitiniretei mo hakearapó. **28** Ai ala yóló kemetepa, fea ala teteróló kaae tawae yale Kótóné

ama naalema ą aomó beterópóló yaalopó. Ai alata, fea ala Kótóné amatóró teteróló kaae tawaai erapó.

²⁹ Sukutere whị kepaayaalomeipó dere fotamo mopa, ti sukutere so whị wisi bepaae fópóló kisipa mutu, mepaae whırapē węi tópuratere ala noatepa du betere? Sukutere whị kepaayaalomeipó dere fotamo mopa, ti węi tópuratere ala hale əla kaae aqrapó. ³⁰ Sukale so whıtamō kepaanitepa, ti dą i kutó diyaai kae kae bóe whị betó mole tikipaae betere dokó noatepa fua wua du betere? ³¹ Yalo no nerape-ó, dią dą teteróló kaae tare whị Yesu Keriso tuamó betepa, ama dią tuamó erótū betere wisi ala kilituraalu, Talepaae yalo mo kée yóló, ę bopé faketu beterapó. Yalo i dere fota, mo dapó. Dią tao saai kisipa mutu, Talené ama fo wisi eraté kotere dokó ę mo felekemó sukitei hásokó fua dapó. ³² Ę Epesus bemó whị dó nokole syaae kaae əla aqre whırapené yalo du betere ala seséturaalu, ętamo doasi bóe du betalepó. Atéyaleteita, i haemó mole wisi wisi əla saai kisipa mutu, imó ti noa əla wisikó senére? Sukutere whị kepaayaalomeipó dere fo mo depa, ti dijané yó tare mara mole fo sya furaalu,

“Dóta dą sukaireteiné, mió betə əlaró węitamo mo dekéró naalopa sae!” enérapó.

³³ Mené dią kópaae ąlisóró faqsóró yae. Du betere mara mole fo betə i ape.

“Wisi ala dere whırapē dowi ala dere whırapetamo tamoyóló betamó kotepe, ti atimané dowi ala yapaae tokó melaalopó.”

³⁴ Dią topo doyóló keyaa furaalu, hoko du betere dowi ala mo ti taaróló, kisipa wisi muóló, take yale

ala momó fesaae fóló yae. Ti noatepae, Kótó tuéni hale betere so whj̄ dią tuämó betó moletei kilitu dią haleyae.

Kepaayóló kae tiki daayóló betaaire fo

³⁵ Atépatei, mené i kaae fo enérapó. “Kale sukale so whj̄ momó netéró kepaayaaloé? Atéró noa kaae tiki daayóló waaloé?” yóló wosenérapó. ³⁶ Aita, kisipa okokoi whjné dere fo kaae aqrapó. Ti noatepae, kutómó mo qla wae bilitereteimó kisipa muae. Whjné bilitere qla waeta, haemó kelaayóló u tuämó bole kené ti tñmu sókó hotua dapó. Haemó biliteretei kelaat initepa, ti tñmu horaalomeipó. ³⁷ Diaaq qla wae bilituraalu, qla nokoletei mo turó bilini, *whit* ó bupi ó besäae ke maaté bilitua dapó. ³⁸ Atéteretei ai əlarape huturaalu, Kótóné kisipané daalópóló yale tikitóró daatua dapó. Ai biliyale əlarape fea mo ama tiki daaitóró hutua dapó. ³⁹ Fea əlarapené daae mole tikita betä kaae mei, so whjné tiki ama kae daayóo, hupu ó na mepaae betó mole əlarapené tiki ti ama kae daayóo, bané tiki ama kae, yané tiki ama kae, yóo erapó. ⁴⁰ Sámó daae mole əlarapené tiki ama kae, haemó ere əlarapené tiki ama kae yóo erapó. Sámó daae mole əlarapené tiki mo kokqoi dë wisinaale yóo, haemó yó mole əlarape kelaalo kokqore ala ama kae yóo, erapó. ⁴¹ Sukané dë wisinaale ama kae, wéliéné dë wisinaale ama kae, hørerapené dë wisinaale ama kae, mepaae hörené dë mo doasi yóo, mepaae hörené dë mo sawa yóo, erapó.

⁴² Sukutere whj̄ momó kepaatukélé, atei kaae alatóró yaalopó. Mo tiki sukóló douratepa kelaat

yaalotei, kepaaratere tiki momó kae doyóló alu yaalo meipó. ⁴³ Sukuturaalu, tiki tuämó hale dere alaró doasi doi munire alatamo mupa sukóló dourateretei, momó kepaaróló beteratere ala ti mo dë wisinaale tuämó beteraalopó. Sukuturaalu fotokö buni, béré ala tuämó sukutepa dourateretei, mo doasi fotoköi ala tuämó kepaaraalopó. ⁴⁴ Sukutepa douratere mo tó tikita, hae tiki ereteiné këlaa dua dapó.

Téretei, momó kepaatere tikita, kepené dere ala tuämó daaleteiné mo ama kaepó. I haemó mo tiki daalure kaae, take nalo kepaayóló betaaire sukamókélé, kepené ere ala tuämó mo kae tiki daayóló betaalopó. ⁴⁵ Atéreteiné asémó i fo erapó.

“Folosóró wale whị Adam ą mo whị tiki daayóló sókó walepó.”

Nalo kemerótú wale whị Adam ąta, sukóló kepaaturaalu, ti so whị betere bete matere kepené tiki daale whị alée felepó. ⁴⁶ Kepe tiki daale whị folosóró sókó wéni, mo tiki daai whị folosóró wóló, ai kinipaae ti kepe tiki daale whị sókó walepó. ⁴⁷ Folosóró wale whịta, i haené aleale whị betaletei nalo ti hepen-mó betere whị walepó. ⁴⁸ Haené aleale whịnē ama deyóló fake firale so whịta, ti ama tikitóró daayóo, hepen bemó wale whịnē ama deyóló fake firale so whị ti ama hepen tikitóró daayóo erapó. ⁴⁹ Dä haené aleale whịnē tiki daalure kaae, hepen bemó wale whịnē tiki kaae dákélé daayaalopó.

⁵⁰ No nerape-ó, yálo diapaae i dere fo wosae. Dä sukutepa, ti i daale tikitamo Kótóné teteróló kaae tare tuämó bitị faalomeipó. Atére kaae, dä sukóló

kepaayóló furaalu, dạné i dorótú betere tikitamo turó feni, mo dokélé iniyaaire tiki daayóló betaalopó. ⁵¹ Kinóló mole ala yalo diapaae hakearóló i dapa wosae. Dą Keriso so whj mo fea sukalomeitei, betere whjkélé sukale whjkélé, mo fea take daale tiki taaróló, mo kae tiki daayaalopó. ⁵² Kemeróturaalu ukulumó wuti haleteretamo, dạné mió i daale mo tiki taaróló, dą mo fea kae tiki daane wale alata, epée fita du dere kaae yaalo ai ape. Ti noatepae, kale ukulumó wuti hale deretamo, sukale whj kepaayóló do initere tiki daayoo, dą fea i daale tiki taaróló, kae tiki daayoo yaalopó. ⁵³ Ti noatepae, doyóló sukutu betere tiki tómó dokélé ini, mo ti betere tiki kuti derótú dere kaae yoo, sukutere ala sukunitere alané husuróló aluroo, yaalopó. ⁵⁴ Doyóló sukutere tiki tómó mo betere tiki kuti kaae deroo, sukutere ala sukunitere alané husuroo deretamo, asémó i ere fo mo dokonaalopó.

“Talené ama bőe whj dóló teteraleteiné, kale sukutere alakélé qla kaae nó deróló aluralepó,” erapó.

⁵⁵ Me asere fo i ape.

“Sukutere ala-ó, so whjtamo naao bőe dóló atima teterale ala momó mule? Sukutere ala-ó, Wuliné whj detu dere kaae yóló sukunale ala-a, momó mule?” erapó.

⁵⁶ Wuliné whj tukó nóló sukunótú dere kaae, dowi alané dą sukópóló dua dapó. Dowi alané dą mo ti só derópóló, Kótóné tukóló, muló betere foné dowi ala fotokó bulótú beterapó. ⁵⁷ Atépatei, dowi alaró sukutere alatamoné dą só deróló teteréni, dą Tale Yesu Keriso tuamó betepa, ai ala teterópóló,

Kótóné ama dä fotokö mo sümó mótu beterapó. Atétereteimó, Talepaae mo kée du betenérapó.

⁵⁸ Térapa, yälo hosaa mole no nerape-ó, diä Talené ala tuämó betepa, mepaae sekëi ala ó dilikitere alané diä só deraqsóró, mo diriyóló betae. Ti noatepae, diä Tale tuämó bitu ditere kutóta häle alu yaalomei, dupu saalopóló kisipa mutu, betere dokö mo ketekë buóló ditu betae.

16

Kótóné so whị tao saai moni derateremó ere fo

¹ Mió i dere fota, Jerusalem bemó betó mole so whị tao saaire *moni*-mó dapó. Kalesia hae kwiamó té mole be huluamó betó mole Keriso fake so whipaae yae yale alarape kaae, diaaqkélé yaasepóló i dere ape. ² Fula dokö kaae sere be démö, diä feané meteró *moni* supa, ti kwiapaae naao sere sụ dälemótóró sokósu yóló, kae mulótua yae. Ti noa yaai meipó. È aipaae wale sukamó, *moni* derae yaqsóró kisipa mutu i dere ape. ³ È aipaae wóló diätamo bitu, diaaq sóró beteratere whírabe Jerusalem bemó betó mole so whjné tué yópóló, atimané sóró faaitere asé yälo eróló melaalopó. Diäné atéró häle tao sóró matere *moni* Jerusalem bepaae sóró fópóló dotęyaalopó. ⁴ Dä talerälemó, épaae yakélé atimatamo faalopó depa, ti yälo atima dapesó fenérapó.

Pol-sépiné i ala yaai kisipa mutapóló yale fo

⁵ Folosóró è Masedonia hae kwiapaae fóló, nalo ti diä beterepaae waalopó. Ti è momó fesaae wale alata, Masedonia hae kwia tuämó teyóló diä beterepaae waalo ai ape. ⁶ È diä beterepaae

wóló haleke suksamó ó sosóli ali turó aimó diątamo betaai kisipa mutepa, ti betenérapó. Atéró dią taaróló ę mepaae fupa, ti ę yayaře əla diąné melaasepolópó. ⁷ Ti noa betené meipó. Mió dą dią beterepaae wóló, mo sawa be dəmō maaté beteró fole hórapó. Téreteiné, Talené ama kisipané folo be dəmō diątamo beterópóló depa, ti ę diątamo betaai hékese dapó. ⁸ Téretei, kale *Pentikos* be dəmō əla deyaaire ali sókó waai teópa, ti ę Epesus bemó kaae tawóló betaalopó. ⁹ Ti noatepae, Talené ama doasi ke bole kutó diyaaire tə moleteiné, aimó bitu ama kutó diraalopó. Téyaalotei, ai kutó diyaqsoró sesétere whírapekélé, dekeró betó mulapó.

¹⁰ Timoti aipaae wapa, diaaq əpaae me sekei ala eratepa ə wiyaqsoró hotowayóló kaae tawae. Ti əta, ę dere kaae Talené kutó dirótú betere whí ai ape. ¹¹ Térapa, me whíné ə dape sóró kaae tatere ala hóni, dią feané wisiyóló dape sae. Téró, ə momó fesaae waai depa, ti diaaq əpaae hossaa muni deyóló hajtamó dua fae yóló, ę beterepaae wópóló doteyae. Timoti ə ipaae momó fesaae wouraalu, ama wotoró wéni, ę beterepaae wale Keriso norapetamo wópóló kisipa mutapó.

¹² Mió dənē no Apolos-né dere alamó i dere ape. Yalo əpaae ai wale norapetamo dią beterepaae fae yaletei, tə mutere suksamó waai dapóló taralepó.

¹³ Mené dią dilikóló kópaae falaqsoró, hotowayóló kaae tawae. Téturaalu, kale mo fo wisi wosóló, Talepaae kisipa tiratere ala tuamó diriyóló beta. Atéró, mené diątamo bóe dupa wini, halainé fotoko buóló beta. ¹⁴ Fea ala duraalu, yaala sókó fole ala tuamó bitu yae.

15 Akaia hae kwiamó betó mole so whị kuamó Stepanas-ró ama be whị so whítamota, folosóró kisipa feteyóló Keriso betaletei, diaaq ai kisipare ape. Ai so whıta, Kótóné kae beteró betere so whị tao saairaalu, mo doa keteké bulapó. **16** No nerape-ó, dią atei kaae ala dere so whı́rō mepaae dątamо toune wóló, wisi kisipa mulu Talené kutó diratere so whıtamo aqmó dua betae yóló ma fo i dere ape. **17** Diaaq mole ąla kwiapaae ę tao sóró melaaи yaletei, Stepanas, Fotunatas, Akaikus, atimané mole ąla ę tao sóró male waleteimó, mo hékese yalepó. **18** Ti noatepae, atimané ę tao sale alané yalo kepe hékese duraalu, diaaq kepekélē hékese yalepó. Atei kaae wisi ala dere whı́rapeta, so whị feané dukiranérapó.

Kemerótū koleó yale fo

19 Esia hae kwiamó betó mole Keriso fakerapené diąpaae koleó i dere ape. Akuilaró ama soma Prisila-tamonékélē, atimaamoné bepaae tourótua dere Keriso no nerapekélē Tale tuamó bitu, diąpaae hosaa mo turó muóló koleó dapó. **20** Imó betó mole no nerapenékélē, diąpaae koleó dapó. Kótóné ama kae beteró betere so whjné dere ala sya fóló, diąsisitei apuóló kıló tukó nuku betaе.

21 Diąpaae koleó yóló i dere aşeta, ę Pol-né mo yalo naasenétóró dapó.

22 Mepaae whị dené Talepaae yaala sókó fole ala initepa, ti ai whị Talené mokorópóló yae. Tale-ó, ya dą beterepaae ape!

23 Dą teteróló kaae tare whị Yesuné hamokoróló hale tao sere ala diąpaae erópóló yae.

24 E dą tęteróló kaae tare whị Yesu tuąmó bitu,
yalo diā feapaae yaala sókó furaalu i dere ape. Mo
kée, téyópóló yae.

**Yesu Kerisoné So Whj Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the Falopa Language of Papua
New Guinea**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Falopa)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-10-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0102a9df-173c-5a64-b766-14ab67a86105